

Authors' contribution/
Wkład autorów:
A. Study design/
Zaplanowanie badań
B. Data collection/
Zebranie danych
C. Statistical analysis/
Analiza statystyczna
D. Data interpretation/
Interpretacja danych/
E. Manuscript preparation/
Przygotowanie tekstu
F. Literature search/
Opracowanie
piśmiennictwa
G. Funds collection/
Pozyskanie funduszy

**INVESTMENT FINANCING FROM EU FUNDS AS A FACTOR OF
LOCAL DEVELOPMENT ON THE EXAMPLE OF THE WŁODAWA
TOWN AND THE WŁODAWA COMMUNE**

**FINANSOWANIE INWESTYCJI Z FUNDUSZY UNIJNYCH JAKO CZYNNIK
ROZWOJU LOKALNEGO NA PRZYKŁADZIE MIASTA I GMINY WŁODAWA**

Mieczysław Adamowicz^{(A,D,E,F)1}, Katarzyna Stolarczyk^{(B,C,F)2}

^{1,2} Department of Economy, John Paul II University of Applied Sciences, Poland
Zakład Ekonomii, Akademia Bialska Nauk Stosowanych im. Jana Pawła II, Polska

Citation:

Adamowicz, M., Stolarczyk, K. (2022). Investment financing from EU funds as a factor of local development on the example of the Włodawa town and the Włodawa commune/ Finansowanie inwestycji z funduszy unijnych jako czynnik rozwoju lokalnego na przykładzie miasta i gminy Włodawa. *Economic and Regional Studies*, 15(4), 446-477. <https://doi.org/10.2478/ers-2022-0031>

ORIGINAL ARTICLE

JEL code: G23, R11, R58

Submitted:
September 2022

Accepted:
September 2022

Tables: 11
Figures: 7
References: 21

ARTYKUŁ ORYGINALNY

Klasyfikacja JEL: G23, R11, R58

Zgłoszony:
wrzesień 2022

Zaakceptowany:
wrzesień 2022

Tabele: 11
Rysunki: 7
Literatura: 21

Abstract

Subject and purpose of work: The subject-matter of this paper are local government investments and their role in local development. The aim of the paper is to evaluate the use of EU funds for the implementation of local investments on the example of the Włodawa town and the Włodawa rural commune. Investments are evaluated in the context of development strategies being pursued for these units.

Materials and methods: The paper is based on the literature of the subject of research and our own surveys among randomly chosen inhabitants.

Results: This paper specifies the role of local government investments in local development and presents an outline of the development of the Włodawa town, the current state of the town and the commune and an outline of the strategy of development of these units. We have analysed investments carried out with the support of EU funds in the years 2007–2014 and 2014–2020. The co-operation between governments of the town and the commune in the pursuit of investments has been evaluated, too. In the opinion of inhabitants, governments of the town and the commune used EU funds quite efficiently in development projects. The important role of these funds in the pursuit of investments regarding the repair and construction of roads, the revitalisation of cultural facilities and recreation, has been confirmed.

Conclusions: The need for the further support of investments within the scope of the labour market, social infrastructure and tourism.

Keywords: investment financing, EU funds, local development, EU investments

Streszczenie

Przedmiot i cel pracy: Przedmiotem opracowania są inwestycje samorządowe i ich rola w rozwoju lokalnym. Celem pracy jest ocena wykorzystania funduszy unijnych do realizacji inwestycji lokalnych na przykładzie miasta i gminy wiejskiej Włodawa. Inwestycje oceniane są w kontekście realizowanych strategii rozwoju tych jednostek.

Materiały i metody: Praca oparta na literaturze przedmiotu badań oraz własnych badaniach sondażowych na wylosowanej zbiorowości mieszkańców.

Wyniki: W pracy określono rolę inwestycji samorządowych w rozwoju lokalnym, przedstawiono zarys rozwoju miasta Włodawa, aktualny stan miasta i gminy oraz zarys strategii rozwoju tych jednostek. Analizie poddano inwestycje realizowane przy wsparciu funduszy europejskich w latach 2007-2014 oraz 2014-2020. Oceniono też współpracę samorządów miasta i gminy w realizacji inwestycji. Z opinii mieszkańców wynika, że samorzady miasta i gminy dość sprawnie

Address for correspondence/ Adres korespondencyjny:

prof. Mieczysław Adamowicz (ORCID: 0000-0002-1164-4966), (adamowicz.mieczyslaw@gmail.com); Katarzyna Stolarczyk, MA, John Paul II University of Applied Sciences in Biała Podlaska, Sidorowska 95-97, 21-500 Biała Podlaska, Poland; phone: + 48 83 344 99 00

Journal included in: ERIH PLUS; AgEcon Search; AGRO; Arianta; Baidu Scholar; BazEkon; Cabell's Whitelist; CNKI Scholar; CNPIEC - cnpLINKer; EBSCO Discovery Service; EBSCO-CEEAS; EuroPub; Google Scholar; Index Copernicus ICV 2017-2020: 100,00; J-Gate; KESLI-NDSL; MyScienceWork; Naver Academic; Naviga (Softweco); Polish Ministry of Science and Higher Education 2021: 20 points; Primo Central; QOAM; ReadCube; Semantic Scholar; Summon (ProQuest); TDNet; WanFang Data; WorldCat.

Copyright: © The Authors, 2022. **Publisher:** John Paul II University of Applied Sciences in Biała Podlaska, Poland.

wykorzystywały fundusze unijne w projektach rozwojowych. Potwierdzono dużą rolę tych funduszy w realizacji inwestycji w sferze naprawy i budowy dróg, rewitalizacji obiektów kultury oraz rekreacji.

Wnioski: Wskazano na potrzebę dalszego wsparcia inwestycji w sferze rynku pracy, infrastruktury społecznej oraz turystyki.

Słowa kluczowe: finansowanie inwestycji, fundusze unijne, rozwój lokalny, inwestycje unijne

Introduction

Economic growth and social-economic development are specified most frequently as general aims of development policy considered with regard to a country or region. The development process is always connected with a specific territory or a certain local, regional domestic or even large spatial system (Adamowicz, Zwolińska-Ligaj, 2021). Thus, we can see the existence of some hierarchic subordination of lower-level systems to higher systems that form an interconnected comprehensive system. National development or regional development is dependent on what takes place in numerous local systems making up this comprehensive system. Local development is connected with a specific place and a local system uniting natural and anthropogenic resources and resources of the local community and local economy.

Development in the national and regional system in Poland is legally subject to development policy as well as programming and planning activities. With a view to the choice of the most effective development path, local systems, counties, cities and communes also elaborate various development strategies, programmes and plans, although they are not legally obliged to do so. The factors that actually enforce the need to have a development strategy include EU funds, which have become an important factor of financing the development of cities and communes after Poland's accession to the European Union. According to our definition, development factors are possessed and available resources and development techniques the use of which depends on individual entities of the local system. Communes, cities and counties forming basic-level local systems can apply for funds for the pursuit of investment and functional projects from UE support programmes managed on the regional, national and EU level. Apart from enterprises and institutions, the local government is a basic entity in basic local units. The authorities of a city or commune are responsible for the preparation and implementation of local development strategies and plans, can independently apply for external funds for the pursuit of these plans and are able and obliged to co-ordinate and support the efforts of development activities of entities and institutions acting within a given territorial unit to acquire external funds for the pursuit of various investment projects. The subject-matter of this paper is the evaluation of the use of EU funds for the pursuit of local investments on the example of the Włodawa town and the neighbouring

Wstęp

Wzrost gospodarczy i rozwój społeczno-ekonomiczny to dwa najczęściej wymieniane ogólne cele polityki rozwoju rozpatrywanej w odniesieniu do kraju czy regionu. Proces rozwoju zawsze powiązany jest z określonym terytorium, konkretnym układem przestrzennym – lokalnym, regionalnym krajowym czy jeszcze szerszym (Adamowicz, Zwolińska-Ligaj, 2021). Widzimy więc istnienie pewnego hierarchicznego podporządkowania układów niższego szczebla układom wyższym, które tworzą pewien powiązany system całościowy. Rozwój kraju, czy rozwój regionu, uzależniony jest od tego co dokonuje się w tworzących ten całościowy układ licznych układach lokalnych. Rozwój lokalny wiąże się z konkretnym miejscem, z danym układem lokalnym, stanowiącym jedność zasobów przyrodniczych i antropogenicznych oraz lokalnej społeczności i lokalnej gospodarki.

Rozwój w układzie krajowym i regionalnym w Polsce z mocy prawa podlega polityce rozwoju i jest przedmiotem programowania i planowania. Układy lokalne, powiaty, miasta i gminy, mając na uwadze wybór najbardziej efektywnej ścieżki rozwoju, także opracowują, chociaż nie mają obowiązku zapisanego prawem, różne strategie, programy i plany rozwoju. Do czynników, które wymuszają niejako potrzebę posiadania strategii rozwoju należą fundusze, unijne, które po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej stały się ważnym czynnikiem finansowania rozwoju miast i gmin. Za czynniki rozwoju uznajemy posiadane i dostępne zasoby i techniki rozwoju, których wykorzystanie zależy od poszczególnych podmiotów układu lokalnego. Gminy, miasta i powiaty tworzące układy terytorialne szczebla podstawowego mogą ubiegać się o środki na realizację projektów inwestycyjnych i funkcjonalnych z unijnych programów wsparcia zarządzanych na szczeblu regionalnym, krajowym czy unijnym. Podstawowym podmiotem, oprócz przedsiębiorstw i instytucji, w podstawowych jednostkach terytorialnych jest samorząd terytorialny. Władze samorządowe miasta czy gminy są odpowiedzialne za przygotowanie i wdrażanie lokalnych strategii i planów rozwoju, mogą samodzielnie ubiegać się o zewnętrzne środki na realizację tych planów, mają także możliwość i obowiązek koordynowania i wspierania działań rozwojowych podmiotów i instytucji działających na terenie danej jednostki terytorialnej w ich staraniach o pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację różnych projektów inwestycyjnych. Przedmiotem niniejszej pracy jest ocena wykorzystania

Włodawa rural commune. The paper is based on the literature of the subject and our own surveys carried out in a randomly selected group of inhabitants of the town and the commune (Stolarczyk, 2022).

Local government investments and their role in local development

Since 1st January 1999, local government in Poland has been characterised by a three-level structure consisting of: communal government, county government and provincial government. Currently Poland is divided into 16 provinces, 314 counties and 2,477 communes (302 municipal communes, including 66 cities with county rights, 652 municipal-rural communes and 1,523 rural communes (*Samorząd terytorialny w Polsce*, 2021).

The commune is the basic unit of the lowest level of the fundamental three-level territorial division of the state. It forms a self-government community (commune inhabitants) and an adequate territory, i.e., a relatively homogeneous area in respect of its settlement and spatial layout and social and economic bonds ensuring the ability to perform public tasks (*Pojęcia stosowane w statystyce publicznej*, 2021). The general powers of the commune are specified by law and refer to population issues in a certain territory. Representatives of the commune are selected from among the local community. The commune area and the community of the commune are connected by economic, cultural and communication ties (Banaszak, 2012).

The separate status of local governments at the lowest level creates an opportunity for local communities to become more active in the undertaking of development activities, but it can also make it difficult to undertake local initiatives going beyond the borders of the given unit. Such situations can occur on the border of the city and the surrounding communes, where the interests of individual units can be divergent. In the case of efforts to obtain funds for the co-financing of the implementation of investment projects carried out in the territory of the city/town and commune, relevant agreements are needed between local governments of these units.

Taking into account the need to fulfil the needs of the community and economy of a given commune, communes as basic entities of local government carry out their own tasks, assigned tasks and entrusted tasks. They pursue these tasks with the use of their own funds as well as entrusted funds and funds acquired from various support programmes. The financing of these tasks is reflected in the budget of communes. The main sources of funding for communes' budgets are regulated by the Act of

funduszy unijnych do realizacji inwestycji lokalnych na przykładzie miasta Włodawa i sąsiadującej z nim gminy wiejskiej Włodawa. Praca oparta jest na literaturze przedmiotu oraz własnych badaniach sondażowych przeprowadzonych na wylosowanej zbiorowości mieszkańców miasta i gminy (Stolarczyk, 2022).

Inwestycje samorządowe i ich rola w rozwoju lokalnym

Samorząd terytorialny w Polsce, od 1 stycznia 1999 roku charakteryzuje się trójstopniową strukturą, składającą się z: samorządu gminnego; samorządu powiatowego; samorządu województwa. Obecnie Polska dzieli się na 16 województw, 314 powiatów i 2 477 gmin (302 miejskich w tym 66 miast na prawach powiatu, 652 miejsko-wiejskich oraz 1 523 wiejskich (*Samorząd terytorialny w Polsce*, 2021).

Gmina jest podstawową jednostką najniższego szczebla zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Stanowi wspólnotę samorządową (mieszkańcy gminy) a także odpowiednie terytorium tj. obszar możliwie jednorodny ze względu na układ osadniczy i przestrzenny jak również więzi społeczne oraz gospodarcze zapewniające zdolność wykonywania zadań publicznych (*Pojęcia stosowane w statystyce publicznej*, 2021). Kompetencje ogólne gminy określone są prawem i dotyczą spraw ludności na określonym terytorium. Przedstawiciele gminy wybierani są spośród lokalnej społeczności. Obszar i społeczność gminy połączone są więzami gospodarczymi, kulturalnymi jak również komunikacyjnymi (Banaszak, 2012).

Odrębna podmiotowość samorządów terytorialnych na szczeblu najniższym stwarza szansę na uaktywnienie się społeczności lokalnych w podejmowaniu działań rozwojowych, ale może też utrudniać podejmowanie inicjatyw lokalnych wykraczających poza granice danej jednostki. Takie sytuacje mogą się zdarzać na granicy miasta i otaczających go gmin gdzie interesy poszczególnych jednostek mogą być rozbieżne. Przy staraniach o środki na dofinansowanie realizacji projektów inwestycyjnych realizowanych na terytorium miasta i gminy potrzebne są odpowiednie porozumienia między samorządami tych jednostek.

Gminy, jako podstawowe jednostki samorządu terytorialnego, mając na uwadze potrzebę zaspakajania potrzeb społeczności i gospodarki danej gminy, realizują zadania własne, zadania zlecone i zadania powierzone. Wykorzystują do realizacji tych zadań środki własne oraz środki powierzone i pozyskane z różnych programów wsparcia. Finansowanie tych zadań ma odzwierciedlenie w budżecie gmin. Główne źródła finansowania budżetów gmin reguluje Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która określa następujące źródła dochodów gmin (Obwieszczenie, 2021):

13 November 2003 on incomes of local government units, which specifies the following sources of communes' income (Announcement, 2021):

- a) revenues from taxes determined and levied on the basis of separate acts;
- b) revenues from fees;
- c) incomes obtained by communal budgetary units of the commune and payments;
- d) income from the commune's property;
- e) inheritances, bequests and donations to the commune;
- f) income from financial penalties and fines specified in separate legal provisions;
- g) 5% of income obtained for the state budget in connection with the performance of governmental administration tasks and other tasks ordered by acts, unless provided otherwise in separate legal provisions;
- i) interest on untimely payments of due amounts constituting the commune's income;
- j) interest on funds accumulated on the commune's bank accounts, unless provided otherwise in separate legal provisions;
- k) subsidies from budgets of other local government units;
- l) other income due to the commune on the basis of local government units.

The commune's expenditure is divided into current expenditure and capital expenditure. Article 236 of the Public Finance Act specifies what is regarded as current expenditure and what is regarded as capital expenditure (Public Finance Act of 27 August 2009). Communes from EU funds can acquire funds for incurring both kinds of expenditure. Local communities are particularly interested in investment expenditure. According to one of the investment division methods, investments are divided into financial investments, material investments and non-material investments (research and development, training, advertising).

Investments assume a specific character and become more significant when we locate them on the local government level. Local governments are particularly interested in material and non-material investments that can serve the purposes and specificity of functioning of public sector entities. When local government entities undertake investments, the satisfaction of needs of the local population is of fundamental importance (Trojanek, 1994). Because of the need to satisfy the needs of the local community and to improve the living standard and the quality of life of the local population, the vast majority of investment projects carried out by local governments are investments resulting in social infrastructure and technical infrastructure. Infrastructural investments carried out in the commune within the scope of technical and social

- a) wpływy z ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw podatków;
- b) wpływy z opłat;
- c) dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe gminy oraz wpłaty;
- d) dochody z majątku gminy;
- e) spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- f) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- g) 5% dochodów uzyskiwanych a rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- h) odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- i) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- j) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- k) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- l) inne dochody należne gminie na podstawie jednostek samorządu terytorialnego.

Wydatki gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. Artykuł 236 ustawy o finansach publicznych określa co się zalicza do wydatków bieżących, a co do majątkowych (Ustawa z dnia 27.08 2009 r o finansach publicznych). Gminy z funduszy unijnych mogą pozyskiwać środki na realizację obydwu rodzajów wydatków. Szczególnym zainteresowaniem społeczności lokalnych cieszą się wydatki inwestycyjne. Jeden ze sposobów podziału inwestycji dzieli je na: inwestycje finansowe, inwestycje rzeczowe i inwestycje niematerialne (badania i rozwój, szkolenia, reklama).

Inwestycje nabierają specyficznego charakteru i zyskują na znaczeniu kiedy ulokujemy je na płaszczynie samorządowej. Samorządy terytorialne zainteresowane są szczególnie inwestycjami rzeczowymi i niematerialnymi, które mogą służyć celom i specyfice funkcjonowania podmiotów sektora publicznego. W momencie podejmowania przez jednostki samorządowe inwestycji, podstawowe znaczenie ma przesłanka zaspokojenia potrzeb miejscowej ludności (Trojanek, 1994). Zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, poprawa poziomu oraz jakości życia miejscowej ludności powoduje, iż zdecydowana większość przedsięwzięć inwestycyjnych, realizowanych przez samorządy to inwestycje, których rezultatem jest infrastruktura społeczna oraz infrastruktura techniczna. Inwestycje infrastrukturalne w ramach infrastruktury technicznej oraz społecznej, prowadzone na obszarze gminy mogą być realizowane przez różnorodne podmioty. Mając na względzie kryterium podmiotowe, inwestycje realizowane w gminie można podzielić na pięć kluczowych rodzajów (Zimny, 2008):

infrastructure can be carried out by various entities. In consideration of the entity criterion, investments carried out in the commune can be divided into five key types (Zimny, 2008):

1. investments regarding the pursuit of the commune's own tasks, where the main investor is the commune bearing full responsibility for the investment during the entire investment process;
2. investments pursued by the commune along with other local government units and/or with the State Treasury;
3. investments within the scope of public-private partnership, where the commune co-operates with a private business entity for the purpose of carrying out investment projects;
4. investments pursued in the given commune by private investors having no organisational or capital ties with the commune;
5. investments pursued along with the local community.

The infrastructural character of a large part of investment projects of local governments determines their further features. The issue of measurement of benefits from investment activity comes to the fore. The local government whose priority goal is to satisfy the needs of inhabitants should consider direct and measurable benefits defined as 'material benefits'. This happens when it is possible to express them by means of relevant quantitative measures, e.g., an increase of the commune's budgetary income or a decrease of current expenditure. Investments can bring also indirect and non-measurable benefits defined as 'non-material benefits', because their direct financial and material measurement is impossible. Among them, it is possible to distinguish (Czempas, 1999):

- improvement of the health and living conditions of the population;
- better availability of jobs;
- better availability and higher quality of services in the field of education, social welfare, health care, water supply, sewage disposal and natural environment in the territory of the local government entity.

Apart from the presented issue of effectiveness evaluation, features of local government investments also result directly from their infrastructural character. The characteristics of these investments include (Denczew, 2005; Dziworska, 1995; Marcinek, 2001):

- a significant impact on the level of the future income and expenditure of a local government entity;
- high capital intensity, particularly at the early stage of formation of equipment and facilities;

1. inwestycje w zakresie realizacji zadań własnych gminy, gdzie głównym inwestorem jest gmina, ponosząca przez cały proces inwestycyjny w pełni odpowiedzialność za realizację inwestycji;
2. inwestycje realizowane przez gminę wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i (bądź) ze Skarbem Państwa;
3. inwestycje w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego, w których gmina podejmuje współpracę z prywatnym podmiotem gospodarczym w celu realizacji projektów inwestycyjnych;
4. inwestycje realizowane na terenie danej gminy przez inwestorów prywatnych niezwiązanych organizacyjnie i kapitałowo z gminą;
5. inwestycje realizowane wspólnie ze społecznością lokalną.

Infrastrukturalny charakter znacznej części przedsięwzięć inwestycyjnych samorządów wyznacza ich kolejne cechy. Na pierwszy plan wysuwa się problem pomiaru korzyści z działalności inwestycyjnej. Lokalna władza, której priorytetowym celem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców winna uwzględniać korzyści bezpośrednie i wymierne, określane mianem „korzyści materialnych”. Ma to miejsce gdy możliwe jest wyrażenie ich za pomocą odpowiednich mierników ilościowych, np. zwiększenie dochodów budżetowych gminy lub spadek wydatków bieżących. Inwestycje mogą przynosić także korzyści pośrednie i niewymierne, określane mianem „korzyści niematerialnych”, gdyż ich prosty pomiar finansowo-rzeczowy jest niemożliwy. Wśród nich można wyróżnić (Czempas, 1999):

- poprawę stanu zdrowia i warunków mieszkaniowych ludności;
- lepszą dostępność miejsc pracy;
- lepszą dostępność i wyższą jakość usług z zakresu: oświaty, opieki społecznej, ochrony zdrowia, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, środowiska naturalnego na terenie jednostki samorządowej.

Cechy inwestycji samorządowych, obok przedstawionego problemu z oceną efektywności, również bezpośrednio wynikają z ich infrastrukturalnego charakteru. Wśród cech charakteryzujących te inwestycje można wymienić (Denczew, 2005; Dziworska, 1995; Marcinek, 2001):

- istotny wpływ na poziom przyszłych dochodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego;
- wysoką kapitałochłonność, szczególnie w początkowej fazie powstawania urządzeń i obiektów;
- relatywnie długi okres zamrożenia środków pieniężnych, który uwarunkowany jest długim okresem powstawania i funkcjonowania infrastruktury;
- obciążenie, zwłaszcza w warunkach inflacji, wysokim poziomem ryzyka;

- the relatively long period of freezing of funds, conditioned by the long period of formation and functioning of infrastructure;
- the high level of risk, particularly in conditions of inflation;
- the uniqueness of technology and the indivisibility of facilities, which are manifested in the need to provide the minimum technically justified size of an element of infrastructure;
- interdependence assuming the form of complementarity or substitutability, which means that devices being the results of an investment complement one another (e.g., water supply and sewage disposal systems) or are substitutable (e.g., various energy carriers);
- connection with the land, i.e., the environmental impact of infrastructural equipment and facilities created as a result of an investment and their sensitivity to adverse weather phenomena;
- the irreversibility of results of investment decisions.

Considering issues related to communes' investments in social and technical infrastructure, we must notice that many various definitions of infrastructure can be found in the literature of the subject. As defined in a dictionary, infrastructure means basic service equipment and institutions that are necessary for the functioning of economy and society. Infrastructure means permanently located man-made linear and point public facilities that serve as a foundation of social and economic life due to their function of carrying persons and cargoes (transport), news (communication), fuel and energy (the power industry), water (water management), etc.

Various definitions of infrastructure are usually similar and presented as (Brdulak, 2005):

- service equipment and institutions (transport, education, health care) that are necessary for the adequate functioning of society and production departments of economy;
- material and technical provision of the given territory with common transport, communication, telecommunications, settlement, educational, power, water supply, health care and other equipment;
- basic service equipment and institutions necessary for the functioning of economy and society. Relatively permanent service resources and institutions necessary for the functioning of economy. Infrastructure usually includes roads, railway lines, other communication networks, energy and water resources, and educational facilities. Some definitions encompass health care and entertainment facilities.

Investments in social and technical infrastructure are equally important for the functioning of communes. Social infrastructure is

- niepowtarzalność technologii i niepodzielność obiektów, które wyrażają się w konieczności zapewnienia minimalnej, technicznie uzasadnionej wielkości elementu infrastruktury;
- współzależność przybierającą formę komplementarności lub substytucyjności, która oznacza wzajemne dopełnianie się urządzeń będących efektem inwestycji (np. wodociągi i kanalizacja) lub ich zamiennosc (np. różne nośniki energii);
- związek z terenem, czyli oddziaływanie urządzeń i obiektów infrastrukturalnych powstałych w następstwie inwestycji na środowisko oraz ich czułość na niekorzystne zjawiska atmosferyczne;
- nieodwracalność skutków decyzji inwestycyjnych.

Rozpatrując zagadnienia związane z inwestycjami gmin w sferze infrastruktury społecznej i technicznej należy zauważyć, że w literaturze przedmiotu można znaleźć wiele różnych definicji infrastruktury. W ujęciu słownikowym infrastruktura to podstawowe urządzenia i instytucje usługowe, które są niezbędne do funkcjonowania gospodarki a także społeczeństwa. Infrastruktura to stworzone przez człowieka, trwale zlokalizowane liniowe i punktowe obiekty użytku publicznego, które stanowią podbudowę życia społeczno-gospodarczego, z uwagi na ich funkcję przemieszczania osób i ładunków (transport), wiadomości (łączność), paliw i energii (energetyka) wody (gospodarka wodna) i in.).

Na ogół różne definicje infrastruktury mają zbliżone znaczenie i przedstawiane są jako (Brdulak, 2005):

- urządzenia i instytucje usługowe (transport, oświata, ochrona zdrowia), które są niezbędne do należytego funkcjonowania społeczeństwa i produkcyjnych działów gospodarki;
- materialno-techniczne wyposażenie danego terytorium w powszechne urządzenia transportowe, komunikacyjne, telekomunikacyjne, osadnicze, oświatowe, energetyczne, wodne, ochrony zdrowia itp.;
- podstawowe urządzenia i instytucje usługowe niezbędne do funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. Względnie stałe środki i instytucje usługowe niezbędne do funkcjonowania gospodarki. Infrastruktura z reguły zawiera: drogi, linie kolejowe, inne sieci komunikacyjne, zasoby energii i wody, oraz obiekty edukacyjne. Niektóre definicje obejmują obiekty związane z ochroną zdrowia i rozrywką.

Dla funkcjonowania gmin równie ważne są inwestycje w infrastrukturę społeczną jak i techniczną. Infrastruktura społeczna to zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie administracji i prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa

a complex of institutions and services that satisfy, in a structured manner, human needs in the field of administration and law, safety, training, education, culture, social welfare, health care and housing, physical education, sports, etc. It is necessary to highlight the fact that every social investment in the commune is a component of development of the entire country, which means that the higher level of development of a specific field occurs in the local system, the higher level we can expect in the region and in the country.

Investments in the technical infrastructure of the commune have a direct impact on the improvement of the living conditions of the local population. They encompass equipment and projects related to the transport of people and goods, the sewage disposal and water supply network, the power industry encompassing the production and provision of electrical and heat energy, liquid fuels and gas, communication and transport involving postal, telecommunications and Internet services and related to waste management and environment protection.

The competitiveness of communes and opportunities for their development are strongly dependent on investments carried out in their territories, particularly municipal investments aimed at satisfying the basic needs of inhabitants. Apart from that, the commune should carry out investments that strengthen the competitiveness of its territory towards other local governments. It should also strive to create favourable conditions for external investors, thereby enabling them to undertake investments in this specific commune. For this purpose, it should implement the most rational management of real property, organise spatial planning and maintain the natural environment in good condition (Graczyk, 2008).

Infrastructural investments have an impact on many aspects of the commune's economic and social life, create conditions for economic revival and an increase of entrepreneurship and innovativeness and reinforce its competitiveness and economic attractiveness for external partners. Overall, they contribute to the improvement of inhabitants' living standard. Thus, local communities and inhabitants of the commune are final beneficiaries of investment in the commune. Opinions of inhabitants on the entire investment process and results of investments pursued in the commune are, therefore, important. Learning these opinions became the primary aim of research carried out in the Włodawa town and the neighbouring Włodawa rural commune. Another important aim of the research was to evaluate cohesion between investments pursued in the town and in rural areas adjacent to the town that are administered by two separate local governments.

mieszkaniowego, kultury fizycznej, sportu itp. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż każda inwestycja społeczna w gminie jest składową rozwoju całego kraju co oznacza, że im większy poziom rozwoju określonej dziedziny występuje w układzie lokalnym tym wyższego poziomu można oczekiwać w regionie i w kraju.

Inwestycje w infrastrukturę techniczną gminy mają bezpośredni wpływ na podniesienie warunków życia miejscowej ludności. Obejmują one urządzenia oraz przedsięwzięcia związane z: transportem ludzi oraz towarów; siecią kanalizacyjną oraz wodociągową; energetyką obejmującą proces produkcji oraz udostępniania energii elektrycznej, ciepłej, paliw płynnych i gazu; łącznością i komunikacją, z którą związane są usługi pocztowe, telekomunikacyjne i internetowe oraz z gospodarką odpadami i ochroną środowiska.

Konkurencyjność gmin i szanse jej rozwoju silnie zależą od prowadzonych na ich terenach inwestycji, zwłaszcza komunalnych, które służą zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkańców. Gmina powinna realizować także inwestycje, które wzmacniają konkurencyjność jej terytorium wobec innych samorządów lokalnych. Powinna ona dążyć także do tworzenia korzystnych warunków dla inwestorów zewnętrznych, umożliwiając im tym samym podjęcie działalności inwestycyjnej na terenie tej a nie innej gminy. W tym celu winna realizować jak najbardziej racjonalną gospodarkę nieruchomościami oraz porządkować gospodarkę przestrzenną i utrzymać w dobrym stanie środowisko naturalne (Graczyk, 2008).

Inwestycje infrastrukturalne mają wpływ na wiele aspektów życia gospodarczego i społecznego gminy, tworzą warunki dla ożywienia gospodarczego, zwiększenia przedsiębiorczości i innowacyjności, wzmacniają jej konkurencyjność i atrakcyjność gospodarczą dla partnerów zewnętrznych. Wpływają w sumie na podniesienie standardu życia mieszkańców. Końcowymi beneficjentami inwestowania w gminie są więc lokalne społeczności i mieszkańcy gminy. Istotne są więc opinie mieszkańców wobec całego procesu inwestowania i skutków realizowanych w gminie inwestycji. Poznanie tych opinii stało się głównym celem badań przeprowadzonych w mieście Włodawa i w sąsiadującej z miastem gminie wiejskiej Włodawa. Drugim ważnym celem badania była ocena spójności między inwestycjami dokonywanymi w mieście i na przylegających do miasta terenach wiejskich, które znajdują się w gestii dwóch odrębnych samorządów terytorialnych. Opinie mieszkańców o wykorzystaniu środków unijnych na realizację inwestycji lokalnych przez samorządy gminne mogą bowiem świadczyć o sprawności działania tych samorządów.

Opinions of inhabitants about the use of EU funds for the pursuit of local investments by communal governments can testify to the effectiveness of action of these local governments.

Włodawa town and Włodawa rural commune as subjects of investment

The state and structure of population

For centuries, Włodawa was a town where Poles, Ruthenians (Ukrainians) and Jews, who accounted for over 60% of Włodawa's population until World War II, lived side by side in peace. The tradition of multiculturalism is commemorated and cultivated by the annual Festival of Three Cultures – Jewish, Polish and Ruthenian cultures associated with three religions: Catholicism, Orthodox faith and Judaism (<https://www.perlypolski.pl/miasta-i-wsie/historia/233-wlodawa/297>, access: 02.03.2022). Currently Włodawa has around 13,000 inhabitants, the number of which decreases every year both due to the negative natural growth and migration. The number of population in the Włodawa rural commune is more stable (Table 1). In the commune, there is a positive migration balance accompanied by high negative birth rate.

Miasto i gmina Włodawa jako podmioty inwestowania

Stan i struktura ludności

Włodawa przez wieki była miastem, gdzie w zgodzie obok siebie żyli Polacy, Rusini (Ukraińcy) oraz Żydzi, którzy do II Wojny Światowej stanowili ponad 60% ludności Włodawy. Tradycję wielokulturowości upamiętnia i kultywuje coroczny Festiwal Trzech Kultur - żydowskiej, polskiej i ruskiej, związanych z trzema religiami: katolicyzmem, prawosławiem i judaizmem (<https://www.perlypolski.pl/miasta-i-wsie/historia/233-wlodawa/297>, dostęp 02.03.2022). Aktualnie Włodawę zamieszkuje około 13 tys. mieszkańców, których liczba z roku na rok się zmniejsza zarówno z powodu ujemnego przyrostu naturalnego jak i odpływu migracyjnego. Większą stabilność wykazuje liczba ludności w gminie wiejskiej Włodawa (Tabela 1). W gminie przy wysokim ujemnym przyroście naturalnym ma miejsce dodatnie saldo migracji.

Table 1. The state of the population in the Włodawa municipal and rural commune in 2016–2020

Tabela 1. Stan ludności w gminie miejskiej i wiejskiej Włodawa w latach 2016-2020

Year / Rok	Włodawa commune / Gmina Włodawa					
	Municipal commune / Gmina miejska			Rural commune / Gmina wiejska		
	Total population / Ludność ogółem	Women / Kobiety	Men / Mężczyźni	Total population / Ludność ogółem	Women / Kobiety	Men / Mężczyźni
2016	13 415	6 990	6 425	6 094	3 009	3 085
2017	13 350	6 958	6 392	6 058	3 000	3 058
2018	13 220	6 896	6 324	6 059	2 990	3 069
2019	13 066	6 822	6 244	6 089	3 011	3 078
2020	12 915	6 770	6 145	6 023	2 976	3 047

Source: Main Statistical Office Local Data Bank – 2022.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Banku Danych Lokalnych- 2022.

The town and the rural commune are characterised by a different population structure according to sex – women form a majority in the town, and men have a majority in the countryside. Vital statistics of the population in the town and in the countryside are characterised by Figures 1 and 2.

Miasto i gmina wiejska charakteryzuje różna struktura ludności według płci, w mieście przewagę mają kobiety zaś na wsi mężczyźni. Ruch naturalny ludności w mieście i na wsi charakteryzują Rysunki 1 i 2.

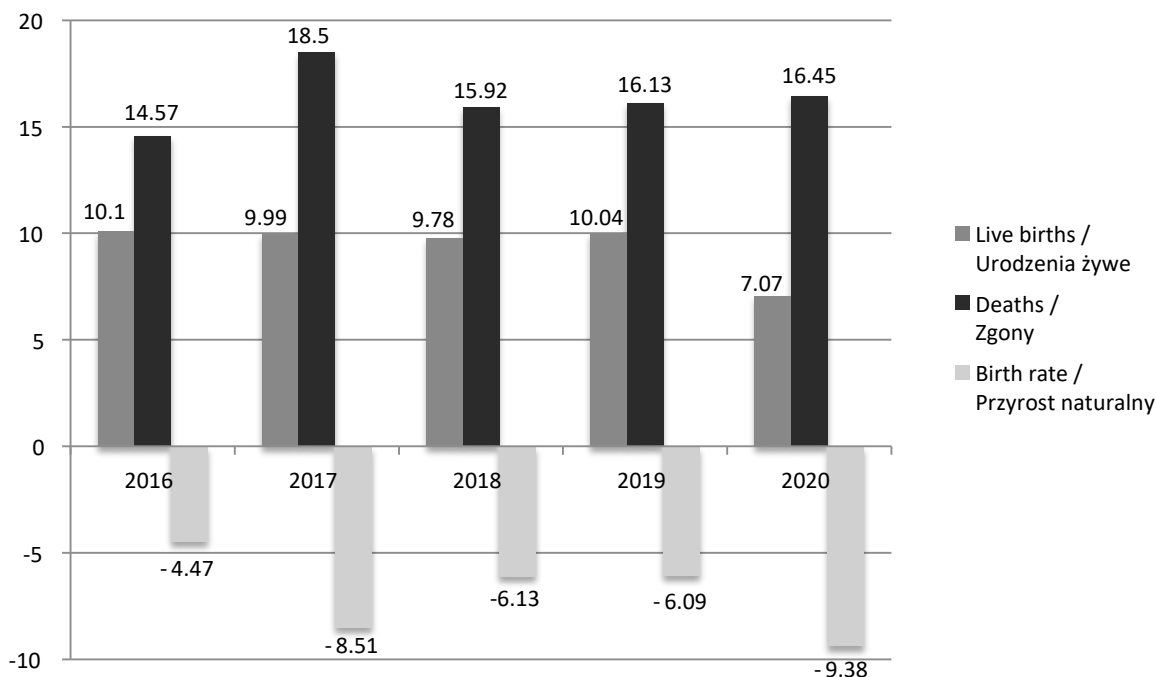

Figure 1. Birth rate per 1,000 inhabitants of the Włodawa rural commune in 2016-2020

Source: Main Statistical Office Local Data Bank – 2022

Rysunek 1. Przyrost naturalny na 1 000 ludności gminy wiejskiej Włodawa w latach 2016-2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Banku Danych Lokalnych – 2022.

According to Figure 1, the birth rate considerably dropped in the Włodawa rural commune in the period under analysis. It is a very negative and undesirable phenomenon, because it leads to a decrease of the general population.

Z Rysunku 1 wynika, iż w analizowanym okresie nastąpił znaczący spadek przyrostu naturalnego w gminie wiejskiej Włodawa. Jest to zjawisko bardzo negatywne i niepożądane, ponieważ przyczynia się to do zmniejszenia ogólnej liczby ludności.

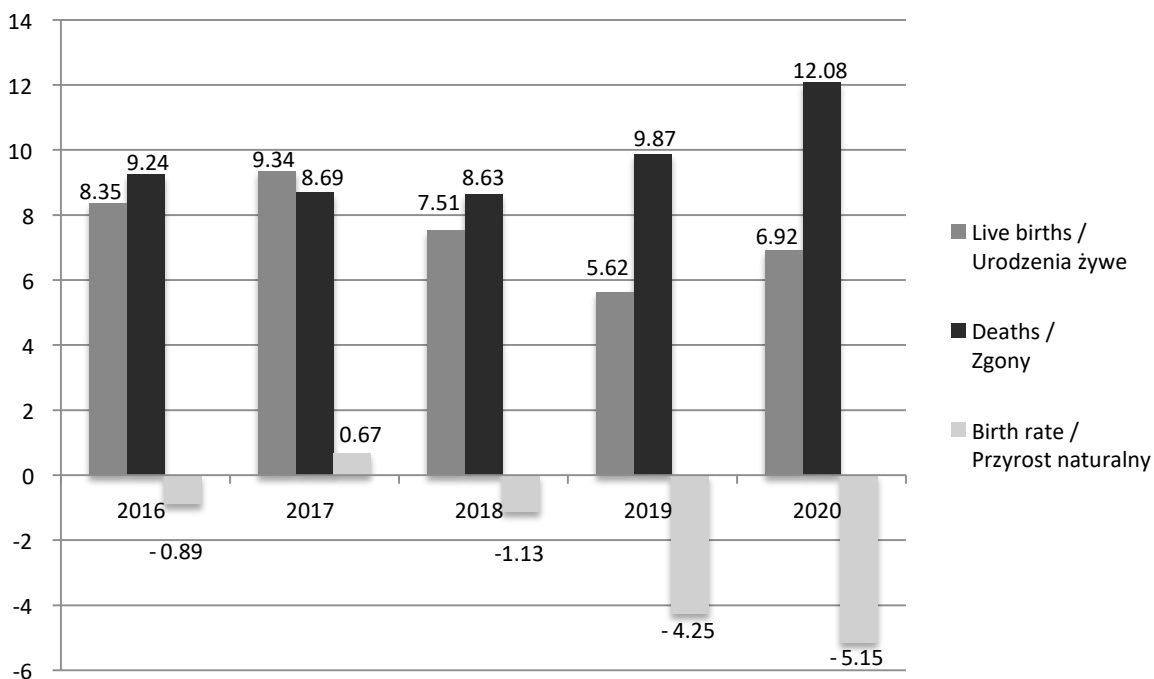

Figure 2. Birth rate per 1,000 inhabitants of the Włodawa rural commune in 2016-2020

Source: Main Statistical Office Local Data Bank – 2022

Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie wiejskiej Włodawa w latach 2016-2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Banku Danych Lokalnych – 2022.

According to Figure 2, the Włodawa municipal commune also recorded a further decrease of the birth rate in the last few years, which can be associated with the outbreak of the COVID-19 pandemic. The municipal commune is characterised by systematic migration and a negative migration balance. In the rural commune, except for the year 2020, we can see a positive migration balance (Table 2).

Z Rysunku 2 wynika, że również gmina miejska Włodawa w ostatnich latach odnotowywała pogłębienie się spadku przyrostu naturalnego, co można łączyć z wystąpieniem pandemii COVID-19. Gminę miejską cechuje systematyczny odpływ migracyjny i ujemne saldo migracji. W gminie wiejskiej natomiast, z wyjątkiem roku 2020 obserwuje się dodatnie saldo ruchów migracyjnych (Tabela 2).

Table 2. Migrations of the population of Włodawa in 2016-2020
Tabela 2. Migracje ludności Włodawy w latach 2016-2020

Włodawa commune / Gmina Włodawa						
Year / Rok	Municipal commune - Gmina miejska			Rural commune / Gmina wiejska		
	Total residence registrations / Zameldowania ogółem	Total residence deregistrations / Wymeldowania ogółem	Balance / Saldo	Total residence registrations / Zameldowania ogółem	Total residence deregistrations / Wymeldowania ogółem	Balance / Saldo
2016	124	182	-58	130	92	38
2017	103	179	-76	139	86	53
2018	147	234	-87	152	124	28
2019	123	216	-93	157	117	40
2020	116	182	-66	102	103	-1

Source: Main Statistical Office Local Data Bank – 2022.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Banku Danych Lokalnych – 2022.

Unemployment is one of the most important problems occurring in modern economy and, consequently, on the local labour market. One of the primary indicators of unemployment is the number of registered unemployed persons. This situation in Włodawa is shown in Table 3.

Zjawisko bezrobocia jest jednym z najważniejszych problemów występujących we współczesnej gospodarce, a tym samym na lokalnym rynku pracy. Jednym z podstawowych wskaźników bezrobocia jest liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Sytuację tą na terenie Włodawy ukazują Tabela 3.

Table 3. Total number of registered unemployed persons in the Włodawa town and in the Włodawa rural commune in 2016-2020 (as at the end of December)

Tabela 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem w mieście oraz gminie wiejskiej Włodawa w latach 2016-2020 (stan w końcu grudnia)

Włodawa commune / Gmina Włodawa		
Year / Rok	Municipal commune / Gmina miejska	Rural commune / Gmina wiejska
2016	844	530
2017	700	446
2018	665	422
2019	657	413
2020	672	403

Source: Main Statistical Office Local Data Bank – 2022.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Banku Danych Lokalnych- 2022.

On the basis of Table 3, we can conclude that the situation on the local labour market gradually improved both in the Włodawa town and in the Włodawa rural commune in 2016-2020. In the case of the Włodawa town, the number of unemployed persons decreased from 844 in 2016 to 657 in 2019. At the end of 2020, the number of unemployed persons in the Włodawa town rose by 15, but, in consideration of the economically difficult year of

Na podstawie Tabeli 3 można wywnioskować, iż na przełomie lat 2016-2020 sytuacja na lokalnych rynku pracy ulegała stopniowej poprawie zarówno w mieście Włodawa jak i jej gminie wiejskiej. W przypadku miasta Włodawa liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 844 osób w 2016 roku do 657 osób w 2019 roku. W końcu 2020 roku liczba bezrobotnych w mieście Włodawa wzrosła o 15 osób, lecz biorąc pod uwagę trudny dla gospodarki rok pandemii COVID-19

the COVID-19 pandemic, we can conclude that jobs were maintained on the local labour market. The same happens in the case of the rural commune, where the number of unemployed also decreased from 530 persons in 2016 to 403 persons in 2020. The reduction of unemployment both in the town and in the countryside is a difficult problem that must be addressed by local government and state authorities.

Włodawa's economy

In the town, there are only a few small industrial plants. The lack of larger industry results in an outflow of the population from the town in search of a job in other bigger towns. On the other hand, Włodawa is characterised by well-developed trade, which is reflected by numerous commercial networks located in its territory. Many building and service companies are located in the town, too. It is also home to the Municipal Service Company that provides municipal services for the town. An important branch of economy is tourism, the base of which is Białe Lake located close to the town. The lake attracts a large number of tourists who arrive in Włodawa for shopping purposes or to sightsee Włodawa monuments or the Museum of the Łęczna-Włodawa Lakeland. The interesting monuments of three cultures of Włodawa include:

the Great Synagogue of Włodawa; the parish church and Pauline Monastery; the Quadrangle; the Orthodox church; the Small Synagogue in Włodawa; the Museum of the Łęczna-Włodawa Lakeland. In connection with these monuments, interesting cultural and social life develops in the town (<https://www.nocowanie.pl/zabytki/wlodawa/>, access: 02.03.2022).

Strategy of development of the Włodawa town and rural commune

The socio-economic development of each territorial unit requires the adequate planning of various projects that would consider properly defined problems and the hierarchy of actions in respect of their effectiveness and social acceptance level. Commune management is strictly connected with the undertaking of a number of tasks and decisions important for the local community. In order for commune management to be effective and bring expected results, a long-year action plan is needed in order to indicate the directions of development of the given unit. The primary aim of the creation of a strategic document is to diagnose both priority areas, goals and directions of development aimed at the socio-economic development of the given unit.

można wywnioskować, iż na lokalnym rynku pracy zostały utrzymane miejsca pracy. Podobnie dzieje się w przypadku gminy wiejskiej, gdzie również można zaobserwować spadek liczby bezrobotnych z 530 osób w 2016 roku do 403 osób w 2020 roku. Ograniczanie bezrobocia zarówno w mieście jak i na wsi to trudny problem wymagający wsparcia ze strony władz samorządowych i państwowych.

Gospodarka Włodawy

W mieście znajduje się zaledwie kilka niewielkich zakładów przemysłowych. Brak większego przemysłu powoduje odpływ ludności z miasta w poszukiwaniu pracy w innych większych miastach. Włodawa cechuje się natomiast dobrze rozwiniętym handlem, o czym świadczą znajdujące się na jej terenie liczne sieci handlowe. W mieście usytuowane są również liczne firmy budowlane i usługowe. Funkcjonuje tu także Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. Z o.o., które zapewnia usługi komunalne dla miasta. Ważną gałęzią gospodarki jest turystyka, której bazą jest położone w niedalekiej odległości Jezioro Białe. Jezioro przyciąga dużą liczbę turystów, którzy wybierają się na zakupy do Włodawy lub na zwiedzanie włodawskich zabytków czy Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Do interesujących zabytków trzech kultur Włodawy zaliczane są:

Wielka Synagoga Włodawska; Kościół parafialny i Klasztor Paulinów; Czworobok; Cerkiew prawosławna; Mała Synagoga we Włodawie; Muzeum Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego. W powiązaniu z tymi zabytkami rozwija się w mieście interesujące życie kulturalne i społeczne (<https://www.nocowanie.pl/zabytki/wlodawa/>, dostęp 02.03.2022).

Strategia rozwoju miasta i gminy wiejskiej Włodawa

Rozwój społeczno-gospodarczy każdej jednostki terytorialnej wymaga właściwego planowania różnorodnych przedsięwzięć, które uwzględniałyby odpowiednio zdefiniowane problemy, a także hierarchię działań pod względem ich efektywności oraz stopnia akceptacji społecznej. Zarządzanie gminą jest ściśle związane z podejmowaniem szeregu zadań oraz decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby zarządzanie gminą było efektywne i przynosiło oczekiwane rezultaty potrzebny jest wieloletni plan działań, którego rolą jest wskazywanie kierunków rozwoju tejże jednostki. Głównym celem tworzenia dokumentu strategicznego jest zdiagnozowanie zarówno priorytetowych obszarów, celów jak i kierunków rozwoju zmierzających do rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki.

The Włodawa town has a development strategy elaborated for the years 2009-2015 (Strategy of Development of the Włodawa Town for the years 2009-2015, 2008). During this period, the expected state of development of the Włodawa Town was as follows:

- Włodawa will be a Town of recognised trans-border significance. More and more people will live and settle here. Well-educated and active young people will constitute a large part of the population.
- The society will be more affluent, having access to expanded and modern recreation, sports, cultural and educational infrastructure. The problem of crime will be minimised thanks to comprehensive monitoring and modern safety systems.
- The condition of the natural environment will largely improve. Investments in the field of water supply and sewage disposal management will be completed, and ecological heating systems will be used on a common scale. The greenery resources of the town will constantly increase, turning Włodawa into an attractive weekend and holiday leisure destination in the entire province.
- The financial condition of the town will improve thanks to the development of business, the inflow of profiled investments (not harmful to the environment) and an increase of individuals' income. EU funds will be used rationally. Thanks to promotional activities, Włodawa will become a recognisable brand with a supra-regional range.
- The showcase of Włodawa will be the comprehensively revitalised city centre referring perfectly to the tradition of three cultures.
- Inhabitants will find jobs in the service sector, small and medium-sized enterprises and tourism.
- The issue of the town infrastructure will be solved positively. The rational spatial layout will attract investors and new inhabitants.
- The modern town will offer good housing conditions and social facilities and strive to maintain regional traditions and monuments of material and natural culture.
- Professional public administration having an ISO certificate and a task budget and adapted to the needs of the disabled will provide efficient and friendly services to inhabitants.
- The Włodawa town will be characterised by an integrated local community whose inhabitants and local authorities will undertake joint projects and actions to ensure permanent and sustainable development. (Advisory Group, 2008)

Miasto Włodawa posiada strategię rozwoju opracowaną na lata 2009-2015 (Strategia Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015, 2008). Spodziewany stan rozwoju Miasta Włodawa w tym okresie przedstawiał się następująco:

- Włodawa będzie Miastem o rozpoznawalnej transgranicznej randze. Ludzie będą tu chętnie mieszkać i osiedlać się. Znaczny będzie odsetek ludzi młodych, dobrze wykształconych i aktywnych;
- Nastąpi poprawa zamożności społeczeństwa, które będzie korzystać z rozbudowanej i nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej i oświatowej. Problematyka przestępczości zostanie zminimalizowana dzięki powszechnemu monitoringowi oraz nowoczesnym systemom bezpieczeństwa;
- Stan środowiska naturalnego ulegnie znacznej poprawie. Dokończone zostaną inwestycje w obszarze gospodarki wodno-kanalizacyjnej, powszechnie stosowane będą ekologiczne systemy ogrzewania. Miasto cechować będą stale zwiększające się zasoby zieleni, co uczyni ją znanym w całym województwie atrakcyjnym miejscem wypoczynku weekendowego i wakacyjnego;
- Stan finansów miasta ulegnie poprawie dzięki rozwojowi przedsiębiorczości, napływowi profilowanych inwestycji (nieszkodzących środowisku) i wzrostowi dochodów mieszkańców. Racjonalnie wykorzystane zostaną środki Unii Europejskiej. Dzięki działaniom promocyjnym Włodawa stanie się rozpoznawalną marką o zasięgu ponadregionalnym;
- Wizytówką Włodawy będzie kompleksowo zrewitalizowane centrum miasta, w doskonały sposób nawiązujące do tradycji trzech kultur;
- Mieszkańcy znajdować będą pracę w sektorze usług, małych i średnich przedsiębiorstw i turystyce;
- Problematyka infrastruktury miasta zostanie pozytywnie rozwiązana. Racjonalny układ przestrzenny będzie sprzyjać osiedlaniu się i przyciąganiu inwestorów;
- Nowoczesne miasto będzie oferować dobre warunki mieszkaniowe i zaplecze socjalne, a także dbać o zachowanie regionalnych tradycji orazabytków kultury materialnej i przyrodniczej;
- Profesjonalnie działająca administracja publiczna, posiadająca certyfikat ISO, budżet zadaniowy i przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, będzie świadczyła sprawne i przyjazne usługi dla mieszkańców;
- Miasto Włodawa charakteryzować będzie zintegrowana społeczność lokalna, której mieszkańcy i władze lokalne podejmować będą wspólne projekty i działania na rzecz zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju. (Grupa Doradcza, 2008)

The planning document concerning the development of the town in the period under analysis assumed three strategic goals, under which operational goals and specific actions were determined. More detailed information about this aspect is shown in Table 4 below.

Dokument planistyczny dotyczący rozwoju miasta w analizowanym okresie zakładał 3 cele strategiczne, w ramach których wyodrębniono cele operacyjne i konkretne działania. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące tego aspektu ujęto w poniższej Tabeli 4.

Table 4. Guidelines of the Strategy of Development of the Włodawa Town for the Years 2009-2015

Tabela 4. Założenia Strategii Rozwoju Miasta Włodawy na lata 2009-2015

Strategic goal 1 Social sphere INCREASE OF THE SIGNIFICANCE AND ATTRACTIVENESS OF WŁODAWA AS A TRANSBORDER CENTRE / Cel strategiczny 1 Sfera społeczna WZROST RANGI I ATRAKCYJNOŚCI WŁODAWY JAKO CENTRUM O ZNACZENIU TRANSGRANICZNYM	
Operational goal / Cel operacyjny	Examples of actions / Przykładowe działania
1.1. Rational development of the town in spatial and architectural aspects. / Zagospodarowanie terenu miasta w racjonalny sposób pod względem przestrzennym i architektonicznym	<ul style="list-style-type: none"> • Revitalisation of the Centre of the Włodawa Town. / Rewitalizacja Centrum Miasta Włodawa.
1.2. Creation of the brand of Włodawa as a strong tourist centre. / Stworzenie marki Włodawy jako silnego ośrodka turystycznego	<ul style="list-style-type: none"> • Construction of a bike path connecting Okuninka and Włodawa. / Budowa ścieżki rowerowej łączącej Okuninkę z Włodawą; • Creation of the Tourist Information System. / Stworzenie Systemu Informacji Turystycznej.
1.3. Improvement of the transport system of the town with infrastructure aimed at safety improvement (pavements, bike paths, walking paths, monitoring, etc.). / Poprawa systemu komunikacyjnego miasta wraz z infrastrukturą służącą podniesieniu bezpieczeństwa (chodniki, ścieżki rowerowe i spacerowe, monitoring itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Reconstruction of pedestrian routes to educational facilities. / Przebudowa ciągów pieszych do obiektów oświatowych; • Improvement of the transport system in the northern part of the Włodawa Town. / Usprawnienie komunikacji w północnej części Miasta Włodawa; • Connection of the provincial road no. 812 and 816 (Włodawa – south). / Połączenie drogi wojewódzkiej 812 i 816 – drogi Włodawa – południe.
1.4. Construction of a material and institutional cultural base and maintenance of the cultural heritage of the town. / Budowa materialnej i instytucjonalnej bazy kultury oraz podtrzymywanie dziedzictwa kulturowego miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Development of the Tilery premises and construction of the Bug River Route. / Zagospodarowanie terenu Kaflarni i budowa Trasy Nadbużańskiej; • Renovation of the Włodawa Cultural Centre. / Remont Włodawskiego Domu Kultury.
Strategic goal 2 Economic sphere DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL, SPORTS AND RECREATIONAL INFRASTRUCTURE AIMED AT SATISFYING THE NEEDS OF TOWN INHABITANTS AND TOURISTS CONTRIBUTING TO THE CREATION OF NEW JOBS AND AN INCREASE IN THE NUMBER OF NEW INHABITANTS AND INVESTORS / Cel strategiczny 2 Sfera gospodarcza ROZWÓJ INFRASTRUKTURY OŚWIATOWO-SPORTOWEJ I REKREACYJNEJ SŁUŻĄCEJ ZASPOKAJANIU POTRZEB MIESZKAŃCÓW MIASTA I TURYSTÓW PRZYCZYNIAJĄCYCH SIĘ DO TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY, PRZYCIĄGANIA NOWYCH MIESZKAŃCÓW I INWESTORÓW	
Operational goal / Cel operacyjny	Examples of actions / Przykładowe działania
2.1. Striving to provide children and young people with equal educational opportunities. / Dążenie do zapewnienia dzieciom i młodzieży równych szans edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Comprehensive modernisation of the educational and sports base in schools. / Kompleksowa modernizacja bazy oświatowo-sportowej w szkołach; • Rebuilding of the Municipal Library. / Przebudowa Biblioteki Miejskiej; • Rebuilding of the Municipal Kindergarten no. 1. / Przebudowa Przedszkola Miejskiego nr 1;
2.2. Expansion and development of the recreational and sports base. / Rozbudowa i rozwój bazy rekreacyjno-sportowej	<ul style="list-style-type: none"> • Comprehensive renovation of the Municipal Sports and Recreation Centre in Włodawa. / Kompleksowy remont Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji we Włodawie.

2.3. Creation of an integrated system of investment areas. / Stworzenie zintegrowanego systemu terenów inwestycyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Provision of complete infrastructure for the investment area at ul. Sybiraków. / Kompleksowe uzbrojenie terenu inwestycyjnego przy ul. Sybiraków; • Development of Post-military Areas. / Zagospodarowanie Terenów Powojkowych.
Strategic goal 3 Natural sphere PRESERVATION OF NATURAL AND CULTURAL RESOURCES AND VALUES THROUGH ACTIVE ENVIRONMENT PROTECTION AND IMPROVEMENT OF RELATED TECHNICAL INFRASTRUCTURE / Cel strategiczny 3 Sfera przyrodnicza ZACHOWANIE WALORÓW I ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH POPRZEZ AKTYWNA OCHRONĘ ŚRODOWISKA WRAZ Z DOSKONALENIEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z TYM ZWIĄZANEJ	
Operational goal / Cel operacyjny	Examples of actions / Przykładowe działania
3.1. Completion of the sewage disposal and water supply network in the town / Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> • Construction of roads and a sewerage system in the housing estate located at ul. Chełmska. / Kanalizacja i budowa dróg na osiedlu mieszkaniowym położonego przy ul. Chełmskiej.
3.2. Environmental education of inhabitants. / Edukacja ekologiczna mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • No data available / Brak informacji
3.3. Cleaning and development of watercourses. / Oczyszczenie i zagospodarowanie cieków wodnych	<ul style="list-style-type: none"> • No data available / Brak informacji
3.4. Promotion and use of renewable energy sources. / Promocja i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none"> • No data available / Brak informacji
3.5. Regulation of the waste management system. / Uregulowanie systemu gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • No data available / Brak informacji

Source: Strategy of Development of the Włodawa Town for the years 2009–2015.

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015.

The juxtaposition of strategic goals of development of the town shows that the strategy was elaborated on the basis of the sustainable development concept. There is no information to what extent the assumed strategic and operational goals were verified in the following years. The Włodawa commune has a more current strategy, which encompasses the years 2018–2026. The strategy was elaborated on the initiative of local authorities, which recognised the need for the comprehensive development of the commune, and shows the most effective actions guaranteeing its dynamic development. Moreover, this document assumes the creation of favourable conditions for the development of entrepreneurship in the commune and the establishment of new economic and social initiatives. The elaborated plan defines also directions of spatial, infrastructural, economic, social and environmental changes in the Włodawa Commune, which are aimed, e.g., at improving the quality of inhabitants' life and the condition of the natural environment, stimulating economic revival or restoring the spatial order.

The Strategy of Development of the Włodawa Commune for the years 2018–2026 envisages the pursuit of the following four strategic goals:

1. Functional, accessible and aesthetic public space with a modern and refurbished infrastructure.
2. Clean, tidy and rich natural environment.
3. Integrated, active and educated inhabitants.
4. Modern, innovative and competitive economy.

Zestawienie celów strategicznych rozwoju miasta wskazują, że opracowanie strategii oparto na koncepcji zrównoważonego rozwoju. Brak jest informacji o ile przyjęte cele strategiczne i operacyjne były weryfikowane w następnych latach. Bardziej aktualna strategię, obejmującą lata 2018-2026, posiada gmina Włodawa. Opracowana strategia powstała z inicjatywy władz lokalnych, które dostrzegły potrzebę kompleksowego rozwoju gminy i pokazuje najbardziej efektywne działania, gwarantujące jej dynamiczny rozwój. Dodatkowo ten dokument zakłada tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie oraz powstawanie nowych inicjatyw w zakresie gospodarczym i społecznym. Opracowany plan definiuje ponadto kierunki procesu przemian na terenie gminy Włodawa w zakresie przestrzennym, infrastrukturalnym, gospodarczym, społecznym oraz środowiskowym, których celem jest m.in. poprawa jakości życia mieszkańców, stanu środowiska naturalnego, żywienia gospodarczego czy przywrócenia ładu przestrzennego.

Strategia Rozwoju Gminy Włodawa na lata 2018-2026 przewiduje realizację czterech następujących celów strategicznych:

1. Funkcjonalna, dostępna oraz estetyczna przestrzeń publiczna z nowoczesną i zmodernizowaną infrastrukturą,
2. Czyste, zadbane i zasobne środowisko naturalne,
3. Zintegrowani, aktywni i wykształceni mieszkańcy,
4. Nowoczesna, innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Each strategic goal specified in the strategy has been divided into operational goals and specific actions.

The long-term document 'Strategy of Development of the Włodawa Commune for the years 2018–2026' determines the actions of local government regarding the solution of social and economic problems. Thus, it specifies expected directions of their solution. This is supposed to be a result of the implementation of many interconnected initiatives and projects. All determined directions of actions form a cohesive construction of the main goal: 'Improvement of the living standard of inhabitants and the economic development of the Włodawa Commune through construction and modernisation of infrastructure, the use of local environmental, economic and social resources and values and the convenient location along with the reinforcement of the investment attractiveness of the Commune in the county and in the region'. As a long-term planning document, the Strategy of Development of the Włodawa Commune for the years 2018–2026 will have to be clarified and detailed, which means that goals and actions included in this Strategy should be supplemented with more specific actions and projects in the future. The effectiveness of the pursuit of the Strategy of Development of the Włodawa Commune for the years 2018–2016 is dependent on many factors. Firstly, on the engagement of the local government administration. Secondly, on the co-operation of non-governmental organisations and institutions operating in the commune and the county and on the amount of acquired funds. The conscious and planned implementation of actions and projects presented in the Strategy creates an opportunity for the more effective use of the existing possibilities, i.e., the activation of the local community and the prospects of establishing local coalitions, agreements for the pursuit of specific infrastructural projects and social programmes (Wróblewski, 2018).

Although the preparation of the Strategy of Development of the Commune is not required by law, it is a very useful document in the commune management process. The first argument for the possession of a strategy is that the strategy formulates and specifies both goals and directions of development for the current period. The strategic document answers interconnected questions what to do and how in order to accelerate the development of the given place, from which source funds for related actions should be acquired and why selected actions should become the primary task of the authorities. The development of a commune can depend largely on its economic state, resources or potential. Therefore, in order for the commune to develop, it is very important to analyse thoroughly the state of the economy, available resources as well as conditions and trends of development. The creation of the Strategy of

Każdy zapisany w strategii cel strategiczny rozpisany został na cele operacyjne i konkretne działania.

Długoterminowy dokument Strategia Rozwoju Gminy Włodawa na lata 2018-2026 wyznacza działania samorządu w sferze rozwiązywania problemów społecznych oraz gospodarczych. Określa zatem oczekiwane kierunki ich rozwiązywania. Ma to nastąpić wskutek realizacji wielu powiązanych ze sobą przedsięwzięć i projektów. Wszystkie wyznaczone kierunki działań stanowią zwartą konstrukcję celu nadrzędnego, jakim jest: „Wzrost poziomu życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego Gminy Włodawa, poprzez budowę i modernizację infrastruktury, wykorzystanie lokalnych zasobów i walorów środowiskowych, gospodarczych i społecznych oraz dogodnego położenia, przy jednoczesnym wzmocnieniu atrakcyjności inwestycyjnej Gminy w powiecie i regionie”. Strategia Rozwoju Gminy Włodawa na lata 2018-2026, jako że jest długoterminowym dokumentem planistycznym będzie wymagała uszczegóławiania i precyzowania, to znaczy, iż w przyszłości cele i działania ujęte w tejże Strategii powinny zostać uzupełnione o szczegółowe działania i projekty. Efektywność realizacji Strategii Rozwoju Gminy Włodawa na lata 2018-2026 jest uzależniona od wielu czynników. Po pierwsze od zaangażowania administracji samorządowej. Po drugie, od współdziałania instytucji i organizacji pozarządowych, które działają na terenie gminy i powiatu także wielkości pozyskanych środków pieniężnych. Świadome oraz planowe wykonanie działań i projektów przedstawionych w Strategii daje szansę efektywniejszego wykorzystania istniejących możliwości, tj. uruchomienie aktywizacji społeczności lokalnej, perspektywę powoływania lokalnych koalicji, porozumień na rzecz realizacji konkretnych przedsięwzięć infrastrukturalnych oraz programów społecznych (Wróblewski, 2018).

Opracowanie dokumentu „Strategia rozwoju gminy”, choć nie wynika z obowiązku ustawowego, to jest bardzo przydatnym dokumentem w procesie zarządzania gminą. Pierwszym argumentem przemawiającym za posiadaniem strategii, jest to, że w strategii następuje sformułowanie i określenie zarówno celów, jak i kierunków rozwoju na aktualny okres. Dokument strategiczny odpowiada na powiązane ze sobą pytania co i jak robić, aby przyspieszyć rozwój danej miejscowości, z jakiego źródła brać środki na działania z tym związane, dlaczego wybrane działania powinny stać się nadrzędnym zadaniem władzy. Rozwój gminy może zależeć w głównej mierze od jej stanu gospodarki, posiadania przez nią zasobów czy potencjału. Dlatego dla rozwoju gminy bardzo ważna jest wnikliwa analiza stanu gospodarki, posiadanych zasobów, jak również warunków i trendów w rozwoju. Tworzenie dokumentu „Strategia rozwoju gminy” zmusza władze gmin nie tylko do gruntownej analizy swojej gminy, ale także gmin sąsiadujących. Mogą się

Development of the Commune forces the authorities of communes to analyse thoroughly not only their own commune, but also neighbouring communes. They can learn in what aspects the neighbouring commune is better, on what basis they compete or even what actions can be undertaken jointly. Another advantage of the creation of a strategic document by the commune is its important role in efforts to obtain funds from the outside. If a commune has a strategy, the acquisition of funds from such sources as a loan, a non-repayable grant, agency or EU funds becomes much easier. It is important for a strategic document to be integrated with plans of other communes or the region, because there will be a bigger chance to obtain external funds. It seems that, in the case of the Włodawa town and the Włodawa rural commune, there was no satisfactory co-ordination ensuring the cohesion of development of these two local government units at the strategy programming stage.

Both the Włodawa town and the Włodawa rural commune indicated directions of social, economic and spatial development in their strategic documents. In its strategy elaborated for the years 2009–2015, the Włodawa town included actions that the commune had to undertake in order to respond to the needs and expectations of inhabitants. In terms of social development, the town opted for the improvement of the society's wealth or large improvement of the condition of the natural environment. In the case of economic development, the commune wanted to ensure the development of entrepreneurship, which would improve not only the level of inhabitants' income, but also the financial standing of the town. In the case of the direction of spatial development, the town wanted to ensure a spatial layout that would attract new inhabitants and investors. As far as the directions of development of the Włodawa rural commune are concerned, actions undertaken within the scope of social, economic and spatial development referred directly to the creation of favourable conditions for the establishment of new jobs, the support and development of entrepreneurship based on local resources, the improvement of the commune's tourist attractiveness, the construction of technical infrastructure improving the commune's investment attractiveness, the development of entrepreneurship and non-agricultural services and the development of organic farms. To sum up the above reflections, we must say that all actions specified in strategies of both communes were aimed at improving the quality of inhabitants' life.

oni dowiedzieć w czym lepsza jest sąsiednia gmina, czym ze sobą konkurują, a nawet jakie działania warto podjąć wspólnie. Do zalet tworzenia przez gminę dokumentu strategicznego zalicza się również fakt, iż jest on istotnym elementem przy staraniu się o środki finansowe z zewnątrz. Jeśli gmina posiada strategię to uzyskanie środków z takich źródeł jak kredyt, bezwrotna dotacja, agencja czy fundusze unijne staje się dużo łatwiejsze. Ważne jest, aby dokument strategiczny był zintegrowany z planami innych gmin czy regionu, gdyż wtedy szanse na uzyskanie środków zewnętrznych wzrastają. Wydaje się, że w przypadku miasta Włodawa i gminy wiejskiej Włodawa na etapie programowania strategii zabrakło zadowalającej koordynacji zapewniającej spójność rozwoju tych dwóch jednostek samorządu terytorialnego.

Zarówno miasto jak i gmina wiejska Włodawa w swoich dokumentach strategicznych wskazały kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego. Miasto Włodawa w strategii opracowanej na lata 2009-2015 zawarło działania, które gmina miała podjąć, aby odpowiedzieć na potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W kierunku rozwoju społecznego miasto opowiedziało się m.in. za poprawą zamożności społeczeństwa, czy znacznej poprawie stanu środowiska naturalnego. W przypadku rozwoju gospodarczego, gmina chciała zapewnić rozwój przedsiębiorczości, co z kolei wpłynęłoby nie tylko na dochody mieszkańców, ale także na poprawę stanu finansowego miasta. W przypadku kierunku rozwoju przestrzennego miasto pragnęło zapewnić taki układ przestrzenny, by sprzyjał on osiedlaniu się i przyciąganiu inwestorów. Odnosząc się do kierunków rozwoju gminy wiejskiej Włodawa, to działania podejmowane w ramach rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego odnosiły się bezpośrednio do tworzenia warunków do powstania nowych miejsc pracy, wspierania i rozwoju przedsiębiorczości opartej na zasobach lokalnych, podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy, budowy infrastruktury technicznej poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną gminy oraz rozwoju przedsiębiorczości i usług niezwiązanych z rolnictwem i rozwój gospodarstw ekologicznych. Podsumowując niniejsze rozważania należy stwierdzić, iż wszystkie działania ujęte w strategiach obu gmin skierowane były na poprawę jakości życia mieszkańców.

Local investments financed from the budget of the European Union in the Włodawa town and commune

During the programming period 2007–2013 and 2014–2020, 123 projects with the total value of 336,484,342.05 PLN were carried out jointly in the Włodawa town and commune. Investments pursued within this programme framework were co-financed within the scope of the cohesion policy from the following European funds: the European Regional Development Fund (ERDF), the European Social Fund (ESF) and the Cohesion Fund.

Inwestycje lokalne finansowane z budżetu Unii Europejskiej w mieście i gminie Włodawa

W okresie programowania 2007-2013 i 2014-2020 na terenie miasta i gminy Włodawa zrealizowano łącznie 123 projekty o całkowitej wartości 336 484 342,05 zł Realizowane w tych ramach programowych inwestycje współfinansowane były w ramach polityki spójności z następujących funduszy europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR); Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS); Funduszu Spójności.

Table 5. Amount of funding for investments carried out in Włodawa from individual EU funds in PLN

Tabela 5. Kwota dofinansowania inwestycji zrealizowanych we Włodawie z poszczególnych funduszy europejskich w zł

Fund / Fundusz	Time frame 2007-2013 / Ramy czasowe 2007-2013		Time frame 2014-2020 / Ramy czasowe 2014-2020	
	Total amount of invest- ments under way / Ogólna kwota realizo- wanych inwestycji	Amount of fund- ing / Kwota dofinansowania	Total amount of invest- ments under way / Ogólna kwota realizo- wanych inwestycji	Amount of funding / Kwota dofinansowania
European Regional Deve- lopment Fund / Europejski Fundusz Roz- woju Regionalnego	146,854,393	79,084,431	77,591,640	50,376,004
European Social Fund / Europejski Fundusz Społeczny	29,629,237	25,165,237	45,151,219	38,902,616
Cohesion Fund / Fundusz Spójności	44,480	37,808	36,848,340	14,548,800

Source: Own work based on: <https://mapadotacji.gov.pl>.

Źródło: Opracowane własne na podstawie <https://mapadotacji.gov.pl>.

In the financial perspective 2007–2013, 52 projects with the total value of 176,528,111 PLN were carried out in Włodawa. The amount of funding from the budget of the European Union totalled 104,287,477 PLN, accounting for around 60% of the total value. During that period, the biggest amount of funding was from the European Regional Development Fund and totalled 79,084,431 PLN. The lowest aid was from the Cohesion Fund and totalled 37,808 PLN. At that time, one project entitled 'The low-emission economy plan in the Włodawa commune' was under way.

In the financial perspective 2014–2020, 71 projects with the total value of 159,591,200 PLN were carried out in Włodawa. The funding of projects within the scope of aid from the European Union totalled 103,827,421 PLN, which accounted for almost 65% of their total value. As in the case of the previous programming period, most funds were provided from the European Regional Development Fund. The smallest amount was obtained under the Cohesion Fund.

Over the years under analysis, more than 130 investments were carried out in Włodawa. Their beneficiaries were two Włodawa communes and other

W perspektywie finansowej 2007-2013 na terenie Włodawy zrealizowano 52 projekty o całkowitej wartości 176 528 111 zł Kwota współfinansowania ze środków budżetu Unii Europejskiej wynosiła 104 287 477 zł, co stanowiło około 60% całkowitej wartości. W tym okresie największa kwota dofinansowania pochodziła z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i wynosiła ona 79 084 431 zł Najmniejsza pomoc, w kwocie 37 808 zł pochodziła z Funduszu Spójności. W ten czas realizowano jeden projekt o nazwie „Plan gospodarki niskoemisyjnej w gminie Włodawa”.

W perspektywie finansowej 2014-2020 na terenie Włodawy zrealizowano 71 projektów o łącznej wartości 159 591 200 zł Kwota dofinansowania projektów w ramach pomocy Unii Europejskiej wyniosła łącznie 103 827 421 zł, co stanowiło blisko 65% ich całkowitej wartości. Tak jak w przypadku poprzedniego okresu programowania tak i w latach 2014-2020 najwięcej środków pochodziło z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Zaś najmniejszą kwotę uzyskano w ramach Funduszu Spójności.

Na przestrzeni analizowanych lat we Włodawie zrealizowano ponad 130 inwestycji. Ich

beneficiaries, including enterprises, the Włodawa county, various associations, local agreements or such entities as the County Labour Office.

In the case of both programming periods, most projects were carried out by the group of beneficiaries specified as 'Other'. When juxtaposing both communes, we must say that the municipal commune completed more projects in both programming periods.

During the programming period 2007–2013, the biggest amount of funding was provided for the project 'Professional activation – the way to employment', the beneficiary of which was the County Labour Office in Włodawa. The amount of funding totalled 16,689,166 PLN and accounted for almost 85% of the entire investment. The aim of the project was to activate professionally 300 unemployed persons, including persons referred to in Art. 49 of the Act, registered in the County Labour Office in Włodawa. This was supposed to take place by the end of 2013. The project was addressed mainly to persons who had not benefited from this form of support before and met one of the following criteria: aged between 18 and 30; age above 50; disability; long-term registration in the County Labour Office (above 12 months); the lack of professional qualifications; the lack of professional experience; the lack of secondary education.

A form of support under this project was the elaboration of Individual Action Plans for all participants of the project. Other persons could take part in group training courses: 'Computer accounting with the use of financial and accounting systems', 'Finishing work fitter' or 'Operating a fiscal cash register and effective sales techniques'. Persons who completed training could serve an internship. Within the scope of the project, it was planned for 225 persons, and its period varied from 3 to 9 months. Moreover, persons interested in starting their own business under the project could attend the training course 'The basics of entrepreneurship' and then apply for funds up to 20,000 PLN (<http://pup.wlodawa.pl/strona/aktywizacja-zawodowa-droga-do-zatrudnienia-/194?pdf=1>).

In the programming period 2007–2013, 'Gasification of the Włodawa district' was a huge enterprise. It was the most expensive project carried out in Włodawa at that time. Its total value was 52,641,471 PLN, and the amount of funding totalled 16,071,077 PLN. The aim of this project was to lead the gas pipeline from the existing pressure reduction and measuring unit located in Kamień (Chełm county) to the Włodawa town, along with the gasification of other communes, i.e., Wola Uhruska, Hańsk and Ruda Huta (<https://www.psgaz.pl/projekty-w-perspektywie-ue-2007-2013>).

'Expansion and modernisation of the school and sports infrastructure in Włodawa' should also

beneficjentami były obie gminy Włodawy, a także inni beneficjenci, do których zaliczają się przedsiębiorstwa, powiat włodawski, różne stowarzyszenia, lokalne porozumienia czy takie podmioty jak Powiatowy Urząd Pracy.

W przypadku obu okresów programowania najczęściej projektów zrealizowała określona jako „inni” grupa beneficjentów. Zestawiając ze sobą obie gminy, należy stwierdzić, iż w obu okresach programowania to gmina miejska zrealizowała więcej projektów.

W okresie programowania 2007-2013 największą kwotą dofinansowania został objęty projekt „Aktywizacja zawodowa drogą do zatrudnienia”, którego beneficjentem był Powiatowy Urząd Pracy we Włodawie. Kwota dofinansowania wynosiła 16 689 166 zł i stanowiła blisko 85% całkowitej całej inwestycji. Celem projektu było zaktywizowanie zawodowe 300 osób bezrobotnych w tym osób wymienionych w art. 49 Ustawy zarejestrowanych w PUP we Włodawie. Miało to nastąpić do końca 2013 roku. Projekt skierowany był w pierwszej kolejności do osób, które wcześniej nie korzystały z takiej formy wsparcia, a ponadto powinny być spełniać jeden z poniższych kryteriów: wiek od 18 do 30 roku życia; wiek powyżej 50 roku życia; niepełnosprawność; długotrwałe zarejestrowanie w PUP (powyżej 12 miesięcy); brak kwalifikacji zawodowych, brak doświadczenia zawodowego, brak wykształcenia średniego.

Formą wsparcia w ramach tego projektu było opracowanie dla wszystkich uczestników projektu Indywidualnych Planów Działania. Pozostałe osoby miały możliwość skorzystania z grupowych szkoleń. tj. „Księgowość komputerowa z wykorzystaniem systemów finansowo-księgowych”, „Monter robót wykończeniowych” czy „Obsługa kasy fiskalnej oraz skuteczne techniki sprzedaży”. Osoby z ukończonym szkoleniem mogły skorzystać ze stażu. W ramach projektu był on zaplanowany dla 225 osób a jego okres wynosił od 3 do 9 miesięcy. Ponadto osoby, które były zainteresowane rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej, w ramach projektu, mogły skorzystać z ze szkolenia „ABC przedsiębiorczości”, a następnie ubiegać się o środki do 20 tys. zł (<http://pup.wlodawa.pl/strona/aktywizacja-zawodowa-droga-do-zatrudnienia-/194?pdf=1>).

Ogromnym przedsięwzięciem w okresie programowania 2007-2013 był projekt „Gazyfikacja rejonu Włodawa”. Był to najdroższy projekt realizowany we Włodawie w tym czasie. Jego całkowita wartość wynosiła 52 641 471 zł, a kwota dofinansowania to 16 071 077 zł. Celem tego projektu było doprowadzenie gazociągu od istniejącej już stacji redukcyjno-pomiarowej, znajdującej się w miejscowości Kamień (powiat chełmski) do miasta Włodawa, gazyfikując przy tym inne gminy tj. Wola Uhruska, Hańsk oraz Ruda Huta (<https://www.psgaz.pl/projekty-w-perspektywie-ue-2007-2013>).

be counted among the biggest projects under way (with the total value exceeding 10,000,000 PLN). In this case, the amount of the project totalled over 17,500,000 PLN, and the amount of funding accounted for almost 55% of its value.

An equally important project was 'Modernisation and expansion of the municipal waste landfill in Włodawa for the purpose of establishment of the Waste Development Plant'. The project with the total value of 13,596,310.36 PLN was co-financed from the Regional Operational Programme of the Lublin Province in the amount of 7,640,200 PLN. The performance of this kind of investment guaranteed many benefits both to Włodawa and its inhabitants. These benefits include, among others, the improvement of the natural environment protection level through decrease of the pollution of underground waters and soils; the improvement of inhabitants' living standards and the increase of their living comfort, the promotion of the commune as an attractive leisure destination; the decrease of the amount of deposited waste as a result of earlier segregation along with the increase of the amount of recyclable waste; the maintenance of the current number of jobs and the creation of new ones (<http://mapa-rpo2016.rpo.lubelskie.pl/en/projekt-2340/modernizacja-i-rozbudowa-skladowiska-odpadow-komunalnych-we-wlodawie-w-celu-utworzenia-zakladu-zagospodarowania-odpadow>).

During the programming period 2007–2013, the Włodawa rural commune carried out investments in such areas as road infrastructure, school and sports infrastructure or the infrastructure of culture and tourism with the use of EU funds. Apart from that, the town's actions covered also the local transport system, the prevention of digital exclusion, the development and dissemination of active integration or the ensuring of equal educational opportunities and high-quality educational services provided in the existing education system.

The biggest investment carried out for the Włodawa town was the project 'Expansion and modernisation of the school and sports infrastructure in Włodawa'. Its total value was 17,502,638 PLN, and the amount of funding from ERDF was 9,568,853 PLN, accounting for almost 55% of the total value of the project. Within the scope of this project, an indoor swimming pool with six lanes with a depth of 1.35 m to 1.80 m was built in Włodawa. The project included also the repair of the sports hall encompassing, e.g., the conversion of a segment of sanitary and technical facilities (the ground floor and the cellar), the repair of the segment with a gym, the repair of the sports hall or the thermo-modernisation of the entire complex.

As far as the rural commune is concerned, it carried out projects in the field of sports and school infrastructure, the local transport system,

Wśród największych realizowanych projektów (o całkowitej wartości powyżej 10 000 000) należy również zaliczyć: „Rozbudowę i modernizację infrastruktury szkolnej i sportowej we Włodawie”. W tym przypadku kwota projektu wynosiła ponad 17 500 000 zł a kwota dofinansowania stanowiła prawie 55% jej wartości.

Niemniej ważnym projektem była „Modernizacja i rozbudowa składowiska odpadów komunalnych we Włodawie w celu utworzenia Zakładu zagospodarowania Odpadów”. Projekt o całkowitej wartości 13 596 310,36 zł został dofinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego w kwocie 7 640 200 zł. Realizacja tego typu inwestycji zagwarantowała wiele korzyści zarówno Włodawie jak i jej mieszkańcom. Do korzyści tych można zaliczyć m.in.: poprawę poziomu ochrony środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń wód podziemnych i gleb; poprawę warunków i wzrost komfortu życia mieszkańców; promocję gminy jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku; zmniejszenie ilości deponowanych odpadów w wyniku wprowadzenia wcześniejszej segregacji z jednoczesnym zwiększeniem ilości odpadów podlegających odzyskowi; utrzymanie dotychczasowych miejsc pracy oraz tworzenie nowych (<http://mapa-rpo2016.rpo.lubelskie.pl/en/projekt-2340/modernizacja-i-rozbudowa-skladowiska-odpadow-komunalnych-we-wlodawie-w-celu-utworzenia-zakladu-zagospodarowania-odpadow>).

W okresie programowania 2007-2013 gmina miejska Włodawa przy pomocy środków europejskich realizowała inwestycje w takich dziedzinach jak: infrastruktura drogowa, infrastruktura szkolna i sportowa, infrastruktura kultury i turystyki. Ponadto obszarami działań objętych przez miasto był również lokalny układ transportowy, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, czy wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty.

Największą inwestycją, której beneficjentem było miasto Włodawa był projekt „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i sportowej we Włodawie”. Jego całkowita wartość wynosiła 17 502 683 zł, a kwota dofinansowania z EFRR wynosiła 9 568 853 zł, co przekładało się na blisko 55% ogólnej wartości przedsięwzięcia. W ramach tego projektu we Włodawie wybudowano kryty basen, posiadający 6 torów do pływania o głębokości od 1,35m do 1,80m. W ramach projektu realizowany był również remont hali sportowej obejmujący, który obejmował m.in. przebudowę segmentu zaplecza sanitarno-technicznego (parter i piwnica), remont segmentu z siłownią, remont hali sportowej czy wykonanie termomodernizacji całego kompleksu.

the infrastructure of culture and tourism, the promotion of culture and tourism, the development and dissemination of active integration, the ensuring of equal educational opportunities and high-quality educational services provided in the existing education system, the highly qualified staff of the education system, or the thermo-modernisation of public facilities. The biggest investment was the project 'Rebuilding (modernisation) and expansion of the building of the Primary School in Orchówek along with the construction of a gymnasium, a multi-functional sports ground and technical infrastructure', the total value of which was 6,117,976 PLN and the amount of funding from ERDF was 4,659,293 PLN.

Odnosząc się z kolei do gminy wiejskiej to realizowała ona przedsięwzięcia w obszarze infrastruktury sportowej i szkolnej, lokalnego układu transportowego, infrastruktury kultury i turystyki, promocji kultury i turystyki, rozwoju i upowszechnienie aktywnej integracji, wyrównywania szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, wysoko wykwalifikowanej kadry systemu oświaty, czy termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej. Największą inwestycją okazał się projekt „Przebudowa - (modernizacja) oraz rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Orchówku wraz z budową sali gimnastycznej, boiska sportowego wielofunkcyjnego oraz infrastruktury technicznej”, którego całkowita wartość wynosiła 6 117 976 zł, a kwota dofinansowania z EFRR - 4 659 293 zł

Table 6. Juxtaposition of the number of projects pursued with the support of EU funds during programming periods 2007-2013 and 2014-2020, with specification of the Włodawa town and the Włodawa commune in PLN

Tabela 6. Zestawienie ilości projektów realizowanych z poszczególnych funduszy europejskich w okresach programowania 2007-2013 i 2014-2020 z wyszczególnieniem miasta i gminy Włodawa w zł

PROGRAMMING PERIOD 2007-2013 / OKRES PROGRAMOWANIA 2007-2013									
Fund / Fundusz	Włodawa town / Miasto Włodawa			Włodawa rural commune / Gmina wiejska Włodawa			Other beneficiaries (private investors and institutions) / Inni beneficjenci (prywatni inwestorzy i instytucje)		
	Number of projects / Liczba projektów	Value of projects / Wartość projektów	Amount of funding / Kwota dofinansowania	Number of projects / Liczba projektów	Value of projects / Wartość projektów	Amount of funding / Kwota dofinansowania	Number of projects / Liczba projektów	Value of projects / Wartość projektów	Amount of funding / Kwota dofinansowania
ERDF / EFRR	7	31,654,517	18,152,426	4	12,541,121	9,436,289	13	102,658,756	51,495,715
ESF / EFS	4	1,145,232	973,447	4	1,012,939	860,998	19	27,471,066	23,330,793
CF / FS	-	-	-	1	44,480	37,808	-	-	-
Total / Ogółem	11	32,799,749	19,125,874	9	13 598,539	10,335,095	32	130,129,822	74,826,508
PROGRAMMING PERIOD 2014-2020 / OKRES PROGRAMOWANIA 2014-2020									
ERDF / EFRR	6	29,054,541	19,674,200	2	4,163,021	3,034,360	33	45,681,272	28,778,558
ESF / EFS	2	608,557	517,273	1	992,161	843,337	26	42,558,340	36,430,893
CF / FS	-	-	-	-	-	-	1	36,848,340	14,548,800
Total / Ogółem	8	29,663,097	20,191,473	3	5,155,182	38,776,972	60	125,952	79,758,250

Source: Own work based on: <https://mapadotacji.gov.pl>

Źródło: Opracowane własne na podstawie: <https://mapadotacji.gov.pl>

From the financial perspective 2014-2020, the biggest investment co-financed from the Cohesion Fund under the Infrastructure and Environment Operational Programme was the project entitled 'Modernisation of a heat source using renewable energy sources in MPGK Włodawa', the beneficiary of

Z perspektywy finansowej 2014-2020 największą inwestycją współfinansowaną z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko okazał się projekt pod nazwą „Modernizacja źródła ciepła z wykorzystaniem OZE w MPGK Włodawa”, którego beneficjentem było

which was the Municipal Service Company [Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.] in Włodawa. The value of this project was 36,848,340 PLN at that time, of which 14,548,800 PLN (ca. 40%) was the amount of funding. The primary aim of this project was to increase the production of thermal energy from renewable sources and to reduce the emission of greenhouse gases. The said project consisted in the replacement of coal combustion with a technology based on the partial processing of biomass. The investment assumed the replacement of coal-fired boilers with the power of 15 MW in the Municipal Heating Company with heat sources using renewable fuel from which CO₂ emission is regarded as zero emission.

An equally important investment was 'Revitalisation of Włodawa', the beneficiary of which was the Włodawa Municipal Commune. This project was co-financed from the funds of ERDF under the Regional Operational Programme of the Lublin Province for the years 2014–2020. The total value of the project was 18,487,807 PLN, and the share of ERDF amounted to 12,796,835 PLN. The primary aim of the project was to restore the social and economic functions of the degraded areas of Włodawa and to increase the accessibility of the social and cultural infrastructure. The implementation of the aim of the project made it possible to: improve the quality and accessibility of the cultural and recreational offer; increase public safety; decrease social exclusion.

This contributed to the social and economic development of the Włodawa municipal commune, thereby improving the quality of life of its inhabitants. Target groups of the project were obviously inhabitants of the commune, but also tourists, the local government and local entrepreneurs.

The scope of the project encompassed four investments: three in the Włodawa town, and one in the Włodawa county. The details of these investments are shown in Table 7.

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. we Włodawie. Wartość tego projektu wynosiła wówczas 36 848 340 zł z czego 14 548 800 zł, czyli około 40% to kwota dofinansowania. Głównym celem niniejszego projektu było zwiększenie wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. Przedmiotowy projekt polegał na zastąpieniu spalania węgla technologią polegającą na częściowym przetworzeniu biomasy. Inwestycja zakładała wymianę kotłów węglowych o mocy 15 MW w Zakładzie Energetyki Ciepłej na źródła ciepła wykorzystujące paliwo odnawialne, z którego emisja CO₂ uznawana jest jako zerowa.

Niemniej ważną inwestycją był projekt o nazwie „Rewitalizacja Włodawy”, którego beneficjentem była Gmina Miejska Włodawa. Projekt ten współfinansowany był ze środków EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020. Całkowita wartość projektu wynosiła 18 487 807 zł, a udział EFRR w tym projekcie to kwota 12 796 835 zł. Głównym celem projektu było przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach Włodawy oraz zwiększenie dostępności zarówno infrastruktury społecznej jak i kulturalnej. Realizacja celu projektu umożliwiła: podniesienie jakości i dostępności ofert: kulturalnej oraz rekreacyjnej; zwiększenie bezpieczeństwa publicznego; zmniejszenie wykluczenia społecznego.

Wpłynęło to na rozwój społeczny oraz gospodarczy gminy miejskiej Włodawa, a co za tym idzie podniesienie jakości życia jej mieszkańców. Docelowe grupy projektu to oczywiście mieszkańcy gminy, ale także turyści, samorząd lokalny i lokalni przedsiębiorcy.

Zakres projektu obejmował 4 inwestycje – trzy miasta Włodawa, a jedną powiatu. Szczegółowe informacje dotyczące inwestycji ukazane zostały w Tabeli 7.

Table 7. Investments carried out as a part of 'Revitalisation of Włodawa'

Tabela 7. Inwestycje dokonane w ramach projektu "Rewitalizacja Włodawy"

Investment / Inwestycja	Characteristics of the investment / Charakterystyka inwestycji
Town investments / Inwestycje miasta	
The market square around and inside the Quadrangle / Rynek wokół i wewnątrz Czworoboku	The Quadrangle revitalisation investment concerned the rebuilding of the area of over 1 ha. A new surface of the market square and two fountains were made. In addition, a cosy amphitheatre was created inside the Quadrangle. Nearly 500 sq.m. were developed with greens; trees and shrubs were planted, and benches were placed. The scope of works was supplemented with backlighting from spotlights. / Inwestycja rewitalizacji Czworoboku dotyczyła przebudowy ponad hektarowego obszaru. Powstała nowa pływa rynku, a także dwie fontanny. Ponadto utworzono kameralny amfiteatr, który znajduje się wewnątrz Czworoboku. Blisko 500m ² zagospodarowano terenem zielonym, zasadzono drzewa i krzewy a także zamieszczono ławki. Całość została dopełniona podświetleniem z projektorów.

Municipal Monitoring Centre / Miejskie Centrum Monitoringu	The scope of this investment encompassed the fitting of 38 monitoring points with 82 cameras. / Inwestycja ta swoim zakresem obejmowała montaż 38 punktów monitoringu z 82 kamerami.
Renovation of the park in Włodawa / Remont parku przy we Włodawie	This investment was connected with the construction of a new park infrastructure, particularly alleys, lighting, benches, the fence and equipment of the playground for children. / Inwestycja ta łączyła się z budową nowej infrastruktury parkowej, a w szczególności alejek, oświetlenia, ławek, ogrodzenia oraz urządzenia placu zabaw dla najmłodszych.
Investment of the county in the town / Inwestycja powiatu w mieście	
County Social Service Centre / Powiatowe Centrum Usług Społecznych	The investment concerned the development of the former site of a military unit. Its building was rebuilt and adapted to the provision of preventive, activating and intervention social services. This investment was addressed to elderly, disabled and intellectually disabled persons as well as those suffering from mental disorder. The County Social Service Centre includes: the Support Centre, the Social Welfare Home and the SENIOR Day Home. Almost 600 sq.m. were set aside for the business activity of a social enterprise (NGO). / Inwestycja dotyczyła zagospodarowania terenu po dawnej jednostce wojskowej. Dokonano przebudowy jej budynku, który z kolei przeznaczony został do świadczenia usług społecznych o charakterze profilaktycznym, aktywizującym i interwencyjnym. Grupą docelową tej inwestycji są osoby starsze, niepełnosprawne, niepełnosprawne intelektualnie oraz osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne. W Powiatowym Centrum Usług Społecznych funkcjonują: Ośrodek Wsparcia, Dom Pomocy Społecznej oraz Dzienny Dom SENIOR. Z kolei blisko 600m ² zostało przeznaczonych na działalność gospodarczą dla przedsiębiorstwa społecznego (NGO).

Source: Own work based on: <https://archiwum.wlodawa.eu/projekt-unijny-rewitalizacja-wlodawy/>.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://archiwum.wlodawa.eu/projekt-unijny-rewitalizacja-wlodawy/>.

During the programming period 2014–2020, the Włodawa rural commune focused mainly on the acquisition of EU funds for activities concerning the support of use of renewable energy sources. It was the beneficiary of funds for the project 'Energy from nature – photovoltaics in the Włodawa Commune'. Funds from the European Regional Development Fund in the amount of 1,399,086 PLN supported the project worth 2,052,031 PLN.

During the programming period 2014–2020, efforts of beneficiaries of EU projects were directed at innovativeness and the support of entrepreneurs, investments in environment protection and the power sector, as well as projects in the field of culture, education, employment or social exclusion prevention.

To sum up the above reflections, we must say that the Włodawa municipal commune carried out more projects co-financed from EU funds for the years 2007–2013 and 2014–2020.

Opinions of inhabitants about the use of EU funds in the pursuit of local investments

At the end of March and at the beginning of April 2022, surveys were conducted in a group of 171 randomly selected inhabitants of the Włodawa town and the Włodawa commune with the use of the author's questionnaire. The survey covered

Gmina wiejska Włodawa w okresie programowania 2014-2020 koncentrowała się przede wszystkim na pozyskiwaniu środków europejskich na działania związane ze wsparciem wykorzystywania OZE. Była ona beneficjentem środków dla projektu „Energia z natury - fotowoltaika w Gminie Włodawa”. Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kwocie 1 399 086 zł wsparły projekt wartości równej 2 052 031 zł.

W okresie programowania 2014-2020 dążenia beneficjentów projektów unijnych ukierunkowane były na sferę innowacyjności oraz wsparcia przedsiębiorców, inwestycje w ochronę środowiska i energetykę, a także projekty z dziedziny kultury, edukacji, zatrudnienia czy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, iż więcej projektów współfinansowanych w ramach środków europejskich na lata 2007-2013 oraz 2014-2020 zrealizowała gmina miejska Włodawa.

Opinie mieszkańców o wykorzystaniu funduszy unijnych w realizacji inwestycji lokalnych

Na przełomie marca i kwietnia 2022 r. przeprowadzono badania sondażowe na zbiorowości 171 losowo wybranych mieszkańców miasta i gminy Włodawa z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankietowego. W badaniu uczestniczyło 59 mężczyzn

59 men and 112 women. The biggest research group consisted of 45 persons aged 36–45 (26.3%), the second largest group was formed by persons aged 26–35 (21.6%), the group of persons aged 60+ was not much behind (21.1%), and persons aged below 25 represented the smallest group (12.3%). From among persons covered by the survey research, 128 persons lived in the Włodawa town (75%) and only 43 respondents were inhabitants of the commune. Nearly half of the respondents reported higher education (81 persons), and 35% reported secondary education. The smallest group comprised persons with primary education (12 respondents), which accounted for 7% of all respondents. With regard to employment, 100 respondents said that they are professionally active. They constituted a large majority among the respondents (less than 60% of the entire population). Persons being on a pension (including a disability pension) accounted for 22.8% of all respondents. The smallest research group comprised students, who accounted for around 5% of all respondents. Around one fifth of respondents declared that they had very good or good knowledge about investments in the Włodawa town and the Włodawa commune, whereas further 35% regarded their level of knowledge in this field as average. The vast majority of respondents (83%) knew that the town and the commune benefit from EU funds. This part of respondents could specify at least one investment pursued with the support of these funds (Figure 3). The most frequently indicated answers concerned the construction and repair of streets, roads and bike paths (49 persons). Slightly fewer respondents opted for the revitalisation of the Quadrangle (39 persons). Another investment on which respondents focused was the construction of the swimming pool of the Municipal Sports and Recreation Centre [MOSiR] (24 persons). Quite many respondents indicated the use of EU funds in the municipal library, for the construction of sports grounds and walking routes. Altogether, respondents mentioned 26 investment tasks supported from EU funds, of which 9 were mentioned only by individuals. The least frequently mentioned investments included: Eco-energy, photovoltaic farms, solar panels, hospital infrastructure, the construction of the County Social Service Centre, renovations of cultural buildings, the modern cinema, training courses for the unemployed in the County Labour Office, the valley of the Bug River and the reconstruction of school grounds. Such arrangement of answers can reflect the large dispersion of investment activity and, at the same time, shows that not only public institutions, but also the small enterprise sector has its share in the use of EU funds.

i 112 kobiet. Największą grupę badawczą z liczbą 45 ankietowanych stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (26,3%), drugą pod względem liczebności była grupa osób w wieku 26-35 lat (21,6%), niewiele jej ustępowała grupa w wieku powyżej 60 roku życia (21,1%), zaś najmniejszą grupę tworzyły osoby poniżej 25 roku życia (12,3%). Wśród osób objętych badaniem ankietowym 128 osób zamieszkiwało we Włodawie (75%) a tylko 43 osoby objęte badaniem stanowili mieszkańcy gminy. Wśród ankietowanych blisko połowa zadeklarowała wykształcenie wyższe (81 osób), a 35% wykształcenie średnie. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym – 12 osób, co przekładało się na 7% wszystkich ankietowanych. Wśród ankietowanych 100 osób zadeklarowało, iż są osobami pracującymi. Jest to zdecydowana większość, która stanowi niecałe 60% całej populacji. Osoby deklarujące, że są na emeryturze/rencie to 22,8% wszystkich ankietowanych. Najmniejszą grupą badawczą okazały się osoby studiujące. Stanowiły one około 5% ankietowanych. Około jedna piąta badanych deklarowała posiadanie bardzo dobrej i dobrej wiedzy na temat inwestycji w mieście i gminie Włodawa, dalsze 35% określiło stan swojej wiedzy w tym przedmiocie jako przeciętny. Zdecydowana większość - 83% ankietowanych posiadała wiedzę iż miasto i gmina korzystają z funduszy unijnych. Ta część ankietowanych była w stanie wskazać co najmniej jedną inwestycję realizowaną przy pomocy tych funduszy (Rysunek 3). Najczęściej wskazywane odpowiedzi dotyczyły budowy i remontów ulic, dróg oraz ścieżek rowerowych (49 osób). Nieco mniej ankietowanych opowiedziało się za rewitalizacją „Czworoboku” (39 osób). Kolejną inwestycją, na której skupili się respondenci była budowa basenu MOSiR (24 osoby). Dość często wskazywano na wykorzystanie środków unijnych w bibliotece miejskiej, do budowy boisk sportowych i tras spacerowych. W sumie respondenci wymienili 26 zadań inwestycyjnych wspieranych z funduszy Europejskich, z czego 9 zostało wymienione tylko przez pojedyncze osoby. Wśród najrzadziej wymienianych znalazły się takie inwestycje jak: Eko-energia, farmy fotowoltaiczne, solary słoneczne, infrastruktura szpitala, budowa Powiatowego Centrum Usług Społecznych, renowacje budynków kultury, nowoczesne kino, szkolenia w Powiatowym Urzędzie Pracy dla ludzi bezrobotnych, dolina Bugu oraz przebudowa boisk szkolnych. Taki układ odpowiedzi może świadczyć o dużym rozproszeniu działalności inwestycyjnej, a jednocześnie o udziale w wykorzystaniu funduszy unijnych obok instytucji publicznych także sektora małych przedsiębiorstw.

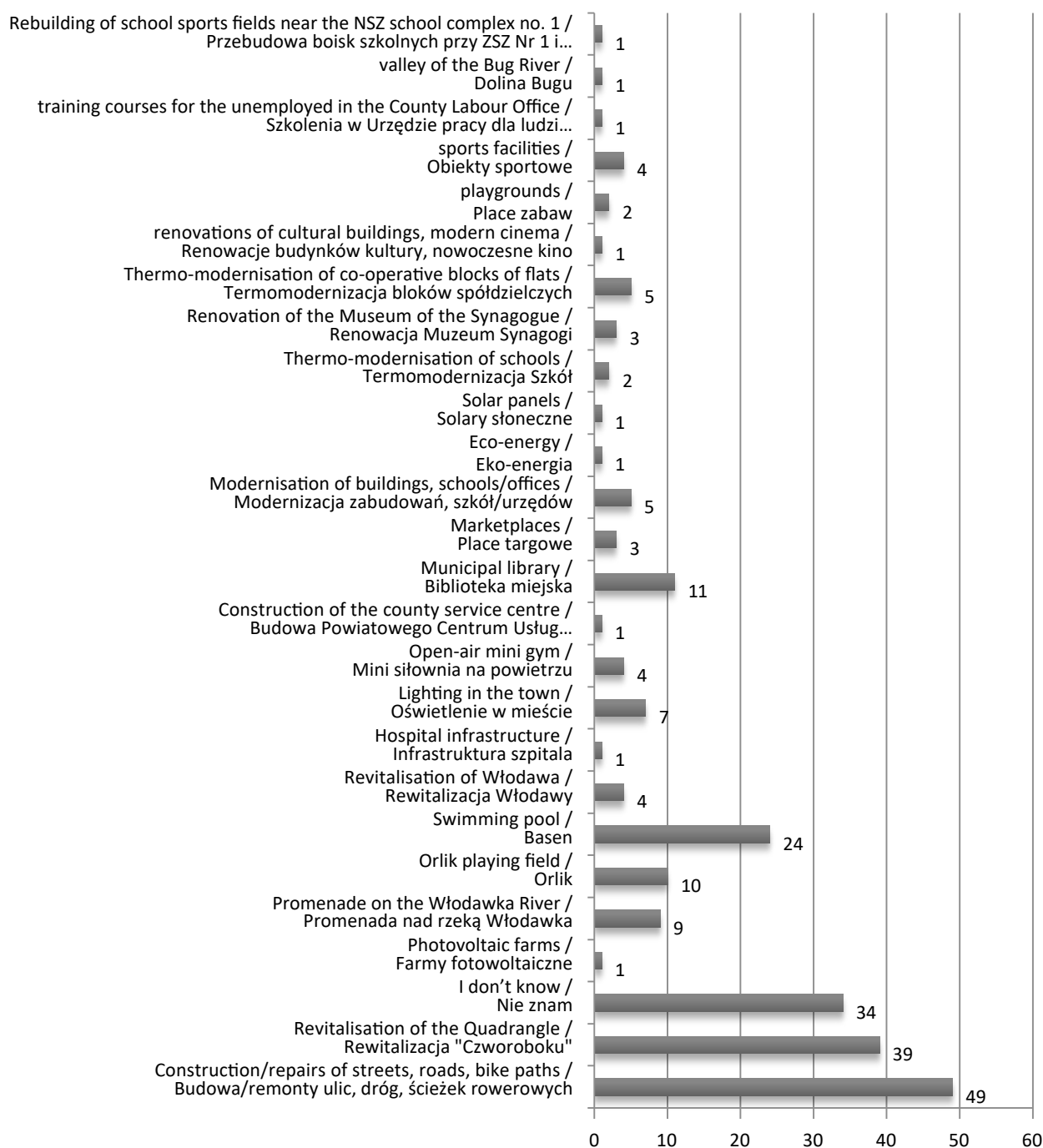

Figure 3. Knowledge of investments pursued with the support of EU funds in Włodawa

Source: Own research.

Rysunek 3. Znajomość inwestycji realizowanych ze środków Unii Europejskiej na terenie Włodawy

Źródło: Badania własne.

The aim of the research was to obtain information from respondents not only about the purposes for which EU funds are used, but also about the appropriateness and effectiveness of the use of these funds for the functioning and development of their town and commune (Table 8).

Celem prowadzonych badań było uzyskanie informacji nie tylko o tym na jakie cele wykorzystywane są środki unijne, ale także o zasadność i skuteczność wykorzystywania tych środków na funkcjonowanie i rozwój swojego miasta i gminy (Tabela 8).

Table 8. Assessment of the level of use of EU funds by the town and commune governments.**Tabela 8.** Ocena stopnia wykorzystania środków unijnych przez samorządy miasta i gminy

Assessment / Poziom oceny	Włodawa town / Miasto Włodawa	Włodawa commune / Gmina Włodawa
Very good, available funds are fully used / Bardzo dobrze, w pełni sięga po dostępne środki	42	24
Good, but can be better / Dobrze, jednak może być lepiej	115	121
Poor – projects are not implemented in some areas / Źle, w niektórych obszarach projekty nie są realizowane	14	26

Source: Own research.

Źródło: Badania własne.

According to data shown in Table 8, a large majority (ca. 67%) of respondents think that the Włodawa town makes good, but not full use of EU funds. Only 14 respondents (8% of the population) think that the town makes poor use of EU funds. Even though the town can obtain support from EU funds, projects are not pursued. A large group of respondents (42 persons), accounting for less than 25% of the population, think that the town makes full use of available funds and consider the use of EU funds by the town as very good. The assessment of the efficiency of the town government in the acquisition of EU funds is higher than in the case of the rural commune. In this case, in spite of the generally positive assessment, the number of persons who assessed the commune's activities as very good is considerably smaller, and the number of those who expressed a fully negative opinion is considerably larger.

Z analizy danych przedstawionych w Tabeli 8 wynika, iż zdecydowana większość (około 67%) badanych uważa, że miasto Włodawa dobrze, jednak nie w pełni, wykorzystuje środki unijne. Tylko 14 respondentów (8% ankietowanych) uważa, że miasto źle wykorzystuje fundusze unijne. Mimo, że miasto może uzyskać wsparcie z funduszy unijnych projekty nie są realizowane. Znaczna część ankietowanych - 42 osoby, co stanowi niecałe 25% całej populacji uważa, że miasto w pełni sięga po dostępne środki oraz określa wykorzystywanie funduszy Unii Europejskiej przez miasto jako bardzo dobre. Ocena sprawności samorządu miasta w pozyskaniu środków unijnych jest wyższa niż w przypadku gminy wiejskiej. W tym przypadku, pomimo ogólnie pozytywnej oceny, znacznie mniejsza jest liczba osób, które wystawiły gminie ocenę bardzo dobrą i znacznie większa tych, które wydały ocenę w pełni niekorzystną.

Table 9. Assessment of the correctness of the programme of development of the territorial unit**Tabela 9.** Ocena poprawności programu rozwoju jednostki terytorialnej

Assessment / Poziom oceny	Włodawa town / Miasto Włodawa	Włodawa commune / Gmina Włodawa
Definitely yes / Zdecydowanie tak	40	23
Rather yes / Raczej tak	93	90
Definitely not / Zdecydowanie nie	3	7
Rather not / Raczej nie	12	13
Difficult to say / Trudno powiedzieć	23	39

Source: Own research.

Źródło: Badania własne.

According to data shown in Table 9, more than one half of respondents think that the development of the Włodawa town and the Włodawa commune tends to go in the right direction. In the case of the town, 23 respondents were not decided about this issue; in the case of the commune, there were 39 such persons, which accounted for, respectively, 13% and 23% of the entire study population. Only three inhabitants of the town and seven inhabitants of the commune think that the development of these units goes definitely in the wrong direction. The research showed that respondents recognise the correctness of the development programme much more often in

Z analizy danych w Tabeli 9 wynika, iż ponad połowa ankietowanych uważa, że rozwój miasta i gminy Włodawa raczej idzie w dobrym kierunku. Nie zdecydowanych osób w tej kwestii w przypadku miasta było 23, a w przypadku gminy aż 39, co stanowiło odpowiednio 13% i 23% całej badanej populacji. Za ledwie 3 osoby w mieście i 7 osób w gminie uważają, iż rozwój tych jednostek zdecydowanie nie idzie w dobrym kierunku. Badanie wykazało, że zdecydowanie więcej osób dostrzega poprawność programu rozwoju miasta niż gminy. Około 78% badanych wydało pozytywną ocenę dla programu rozwoju miasta, natomiast dla gminy taką ocenę wyraziło 66% badanych.

the case of the town than in the case of the commune. Around 78% of respondents assessed positively the development programme of the town, whereas the analogous program for the commune received positive assessment from 66% of respondents.

Jednym z celów badania było uzyskanie odpowiedzi o potrzebach inwestycyjnych niezbędnych dla rozwoju miasta i gminy. W stosunku do miasta zostało wymienionych ponad 30, a w stosunku do gminy ponad 20 rodzajów inwestycji. Dla miasta respondenci

Table 10. Investments indicated by respondents as necessary for the Włodawa town
Tabela 10. Inwestycje wskazywane przez respondentów jako niezbędne dla miasta Włodawa

Investment indicated by respondents / Inwestycja wskazana przez ankietowanych	Number of respondents referring to the given investment / Liczba ankietowanych odnosząca się do danej inwestycji
Construction and repair of roads / Budowa i naprawa dróg	23
Labour market/jobs / Rynek pracy/miejsca pracy	21
Leisure places for children, young people and adults / Miejsca do spędzania czasu przez dzieci, młodzież, dorosłych	10
Production plants / Zakłady produkcyjne	8
Investments for children and young people / Inwestycje dla dzieci i młodzieży	7
Food outlets / Placówki gastronomiczne	6
Public transport / Komunikacja miejska/transport publiczny	5
Border crossing / Przejsie graniczne	3
Photovoltaics / Fotowoltaika	3
Investment in ecology/environment / Inwestycja w ekologię/środowisko	2
Greening, increase of the number of trees and shrubs / Zazielenienie, zwiększenie ilości drzew i krzewów	2
Aquapark / Aquapark	2
Social housing / Mieszkania socjalne	2
Modernisation of the sewerage system / Modernizacja kanalizacji	2
Development of tourism / Rozwój turystyki	2
Completion of the hospice and development of the land around the building / Ukończenie hospicjum i zagospodarowanie terenu wokół budynku	2
Other answers / Inne wskazania	16
I don't know/Difficult to say / Nie wiem/trudno powiedzieć	20

Source: Own research.
Źródło: Badania własne.

One of the aims of the survey research was to obtain answers about investment needs necessary for the development of the town and the commune. More than 30 kinds of investment were mentioned with regard to the town, and more than 20 kinds of investments were stated with regard to the commune. For the town, respondents usually indicated the need to invest in the construction and repair of

wskazywali najczęściej potrzebę inwertowania w: budowę i naprawę dróg (23 wskazania), zwiększenie liczby miejsc pracy (21 wskazań), miejsca spędzania czasu dla dzieci, młodzieży i dorosłych dla młodzieży (17 wskazań) oraz uruchamianie zakładów produkcyjnych (8 wskazań). Dla gminy budowa i naprawa dróg oraz rynek pracy to również priorytetowe kierunki inwestowania, które wskazało odpowiednio

roads (23 answers), an increase of the number of jobs (21 answers), leisure places for children, young people and adults (17 answers) and the launch of production plants (8 answers). For the commune, the construction and repair of roads and the labour market are also priority directions of investment – they were indicated by 42 and 12 respondents, respectively. The construction of an agricultural processing plant should be an important direction of investment for the development of the commune, which was indicated by 13 respondents (Table 11).

42 i 12 osób. Dla rozwoju gminy ważnym kierunkiem inwestowania powinna być budowa zakładów przetwórstwa rolniczego, na co wskazało 13 respondentów (Tabela 11).

Table 11. Distribution of answers to the question: What kind of investment does the Włodawa rural commune need most?
Tabela 11. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakiej inwestycji najbardziej potrzebuje gmina wiejska Włodawa?

Investment indicated by respondents / Inwestycja wskazana przez ankietowanych	Number of respondents referring to the given investment / Liczba ankietowanych odnosząca się do danej inwestycji
Construction and repair of roads / Budowa i naprawa dróg	42
Labour market/jobs / Rynek pracy/miejsca pracy	12
Production, agricultural processing and food processing plants / Zakłady: produkcyjne, przetwórstwa rolnego, spożywczego	8
Agri-food incubator / Inkubator rolno-spożywczy	5
Food outlets / Placówki gastronomiczne	4
Public transport / Komunikacja miejska/transport publiczny	3
Investments in health care / Inwestycje w służbę zdrowia	3
Leisure places for children, young people and adults / Miejsca do spędzania czasu przez dzieci, młodzież, dorosłych	3
Trampoline park, rope park / Park trampolin, park z linami	3
Investments in tourism and its development / Inwestycje w turystykę i jej rozwój	2
Modernisation of the sewage disposal and water supply system / Modernizacja kanalizacji i wodociągów	2
Investments for children and young people / Inwestycje dla dzieci i młodzieży	2
Other answers / Inne wskazania	8
I don't know/Difficult to say / Nie wiem/trudno powiedzieć	20

Source: Own research.
Źródło: Badania własne.

Assessment of co-operation between the town and the commune

There are various ties and relations between the town and the neighbouring rural commune. They refer to the population, enterprises, organisations and local governments. The interests of these two local government units are sometimes common, such as the good road network and transport, complementary labour markets, available and common services, the

Ocena współpracy między miastem i gminą

Między miastem i przylegającą do niego gminą wiejską istnieją różnorodne więzi i zachodzą relacje. Dotyczą one ludności, przedsiębiorstw, organizacji oraz samorządów. Interesy tych dwóch jednostek samorządowych niekiedy są wspólne, jak. np. dobra sieć drogowa i komunikacja, uzupełniające się rynki pracy, dostępne i wspólne usługi, szeroki rynek zbytu itp. Mogą być jednak sprawy, przy których

broad outlet, etc. However, there may be matters in which the interests of the town and the commune are different. One of such issues can be the course of the border between these units, which divides the territory with its development possibilities, human potential, economic potential, the tax base determining inflows to the budget, etc. In the survey concerned, respondents were asked whether the borders between the town and the commune are proper. Over 40% of respondents answered this question positively and could accept an extension of the town borders, 15% answered negatively, and 45% had no opinion about this matter. Among respondents, 39 persons think that these borders should rather not be disturbed. They account for less than 23% of the study group.

As far as the co-operation of the town and the commune is concerned, a large number of respondents (nearly 43%) could answer the question about the existence of visible co-operation between the town and the rural commune. Less than 40% of respondents stated that there is visible co-operation between two Włodawa communes and the county. A minor number of respondents definitely cannot see any co-operation. Nearly 59% think there are common investment needs of the Włodawa town and the Włodawa commune. Almost every third respondent could not determine whether such needs exist. On the basis of these data, we can say that a considerable part of the study group has no knowledge about the existing co-operation between the Włodawa town and the Włodawa commune. Nearly 37% (63 respondents) of the study group think that both communes co-operate with each other. The co-operation should develop in five areas that require investment support: health care, public transport, education system, public aid and tourism (Figure 4). In the opinion of respondents, more than one half opt for the average level of informing inhabitants about projects that are co-financed from European funds. In the survey research, 52 persons indicated the good level. Only 11 persons think that this level is very good, and 22 persons believe that inhabitants are not informed about projects co-financed from the budget of the European Union.

interesy miasta i gminy są rozbieżne. Jednym z takich problemów może być przebieg granicy między tymi jednostkami, który dzieli terytorium z jego możliwościami zagospodarowania, potencjałem ludzkim, potencjałem gospodarczym, bazą podatkową kształtującą wpływy do budżetu itp. W prowadzonym badaniu pytano respondentów czy granice między miastem i gminą są właściwe. Ponad 40% respondentów odpowiedziało na to pytanie twierdząco i te osoby mogłyby zaakceptować rozszerzenie granic miasta, 15% dało odpowiedź negatywną, a 45% nie miało w tej sprawie własnego zdania. Wśród respondentów 39 osób jest zdania, że raczej nie powinno się tych granic naruszać. Stanowią one niecałe 23% grupy.

Jeśli chodzi o współpracę miasta i gminy, to wśród ankietowanych znacząca liczba (blisko 43%) osób nie potrafiła odpowiedzieć na pytanie o istnienie zauważalnej współpracy między miastem i gminą wiejską. W całej populacji znalazły się osoby, stanowiące niecałe 40% grupy, twierdzące że istnieje zauważalna współpraca między dwoma gminami Włodawy a powiatem. Znikoma liczba respondentów zdecydowanie nie zauważa żadnej współpracy. Blisko 59% uważa, że istnieją wspólne potrzeby inwestycyjne miasta i gminy Włodawa. Prawie co trzeci respondent nie potrafił określić czy takie potrzeby istnieją. Na podstawie tych danych można stwierdzić, iż znacząca część grupy badawczej nie ma wiedzy na temat istniejącej współpracy między miastem gminą Włodawa. Wśród ankietowanych 63 osoby, co stanowi blisko 37%, wyraża zdanie, że obie gminy ze sobą współpracują. Współpraca powinna rozwijać się w pięciu obszarach, które wymagają wsparcia inwestycyjnego: ochronie zdrowia, transporcie publicznym, funkcjonowaniu oświaty i edukacji, pomocy publicznej i turystyce (Rysunek 4). W opinii respondentów, ponad połowa opowiada się za średnim stopniem poinformowania mieszkańców o projektach, które są współfinansowane ze środków europejskich. W badaniu 52 osoby wskazały na stopień dobry. Zaledwie 11 osób uważa, iż stopień ten jest bardzo dobry, a 22 osoby uważają, że mieszkańcy nie są informowani o projektach współfinansowanych w ramach środków z budżetu Unii Europejskiej

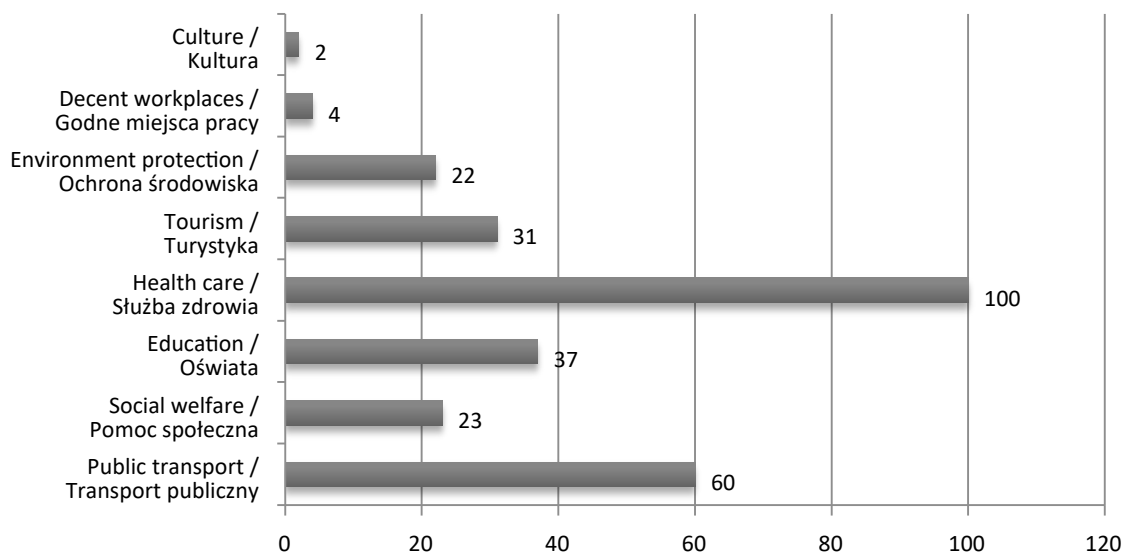

Figure 4. Areas of the most important investment needs for development purposes in the Włodawa town and in the Włodawa commune
Source: Own research.

Rysunek 4. Obszary najważniejszych potrzeb inwestycyjnych na cele rozwojowe w mieście i gminie Włodawa
Źródło: Badania własne.

The research included also an attempt to assess generally the impact of the use of EU funds in the years 2007–2013 on the situation in the Włodawa town and the Włodawa commune in division into four spheres: the improvement of the living conditions of inhabitants and the functioning of individuals and the increase of competitiveness and attractiveness. The results of this research are shown in Figures 5 and 6.

W badaniu podjęto także próbę ogólnej oceny roli wykorzystania funduszy unijnych w latach 2007-2013 na sytuację w mieście i gminie Włodawa z podziałem na cztery sfery: poprawę warunków życia mieszkańców i funkcjonowania jednostki, oraz wzrost konkurencyjności i atrakcyjności. Wyniki tych badań przedstawiono na Rysunkach 5 i 6.

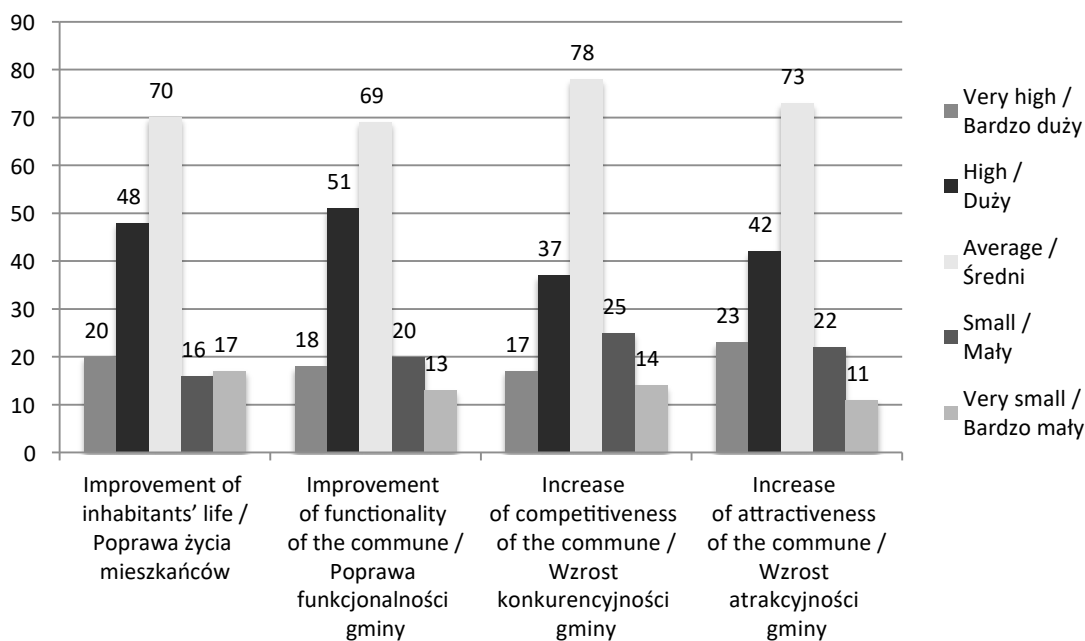

Figure 5. The impact of the use of EU funds in 2007–2013 on individual spheres of life, the functioning, competitiveness and attractiveness of the Włodawa town
Source: Own research.

Rysunek 5. Ocena oddziaływania wykorzystania funduszy unijnych w latach 2007-2013 na poszczególne sfery życia, funkcjonowanie, konkurencyjność i atrakcyjność miasta Włodawa
Źródło: Badania własne.

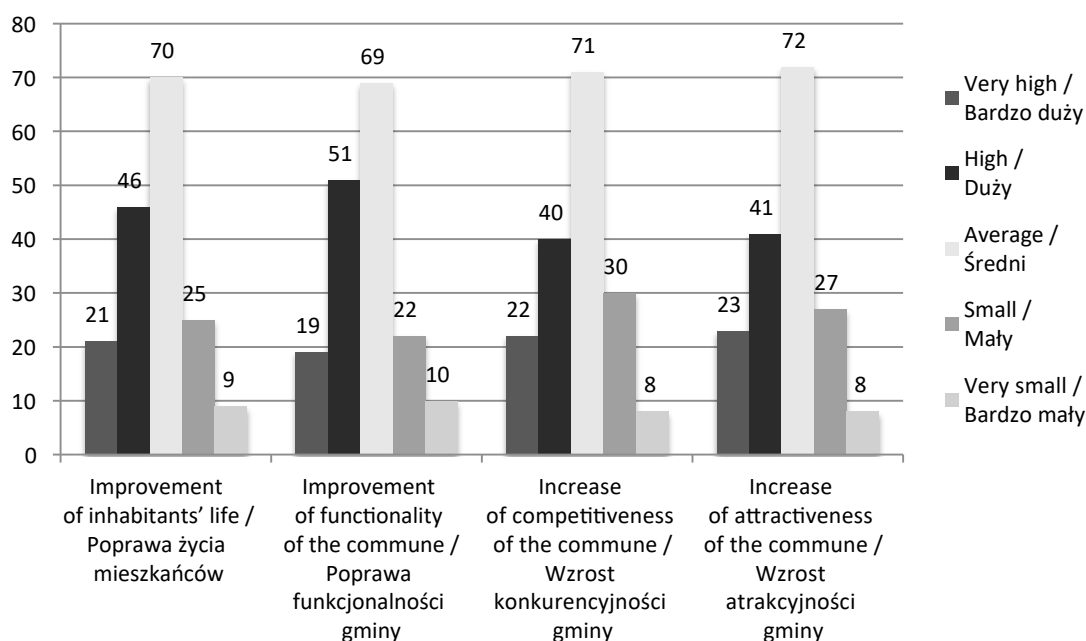

Figure 6. Assessment of the impact of the use of EU funds on inhabitants' life, the functioning, competitiveness and attractiveness of the Włodawa commune in 2007–2013
Source: Own research.

Rysunek 6. Ocena oddziaływania wykorzystania funduszy unijnych w latach 2007-2013 na życie mieszkańców, funkcjonowanie, konkurencyjność i atrakcyjność gminy Włodawa
Źródło: Badania własne.

According to the survey, almost 40% of respondents believe that the use of EU funds in 2007–2013 had a big or very big impact on the life of inhabitants of the town and the commune. A similar number of persons considered the level of this impact to be average. Only less than 20% of respondents believe that the impact of EU funds is small or very small. According to respondents, EU funds had relatively the highest positive impact on the functioning of the town and the commune and the weakest impact on the competitiveness of units under analysis.

A similar assessment made for the financial perspective 2014–2020 was much more favourable in all groups both in the town and in the commune. In the case of assessment of the impact of inhabitants' life and the functioning of territorial units, 44% of respondents indicated a high or very high impact of EU funds in the town, whereas 47–48% did so for the commune. In each case, the number of persons who noticed only a small impact of EU funds on individual spheres of life and functioning of the town and the commune decreased (Figure 7).

Z badania wynika, że prawie 40 % badanych uznało, że wykorzystanie funduszy unijnych w latach 2007-2013 miało bardzo duży i duży wpływ na życie mieszkańców zarówno miasta jak i gminy. Podobna liczba osób uznała, że ten wpływ był na średnim poziomie. Tylko niespełna 20% respondentów uważa, że wpływ funduszy unijnych jest mały lub bardzo mały. Respondenci uznali, że stosunkowo największy pozytywny wpływ fundusze unijne wywarły na funkcjonowanie miasta i gminy zaś najślabszy na konkurencyjność badanych jednostek.

Podobna ocena przeprowadzona dla perspektywy finansowej 2014-2020 wypadła znacznie korzystniej przy wszystkich przekrojach zarówno w mieście jak i w gminie. W przypadku oceny oddziaływania na poziom życia mieszkańców i funkcjonowanie jednostek terytorialnych bardzo duży i duży wpływ funduszy unijnych wskazało w mieście 44% a w gminie 47-48% respondentów. W każdym przypadku zmniejszyła się liczba osób, które zauważyły tylko bardzo mały wpływ oddziaływania funduszy unijnych na poszczególne sfery życia i funkcjonowania miasta i gminy (Rysunek 7).

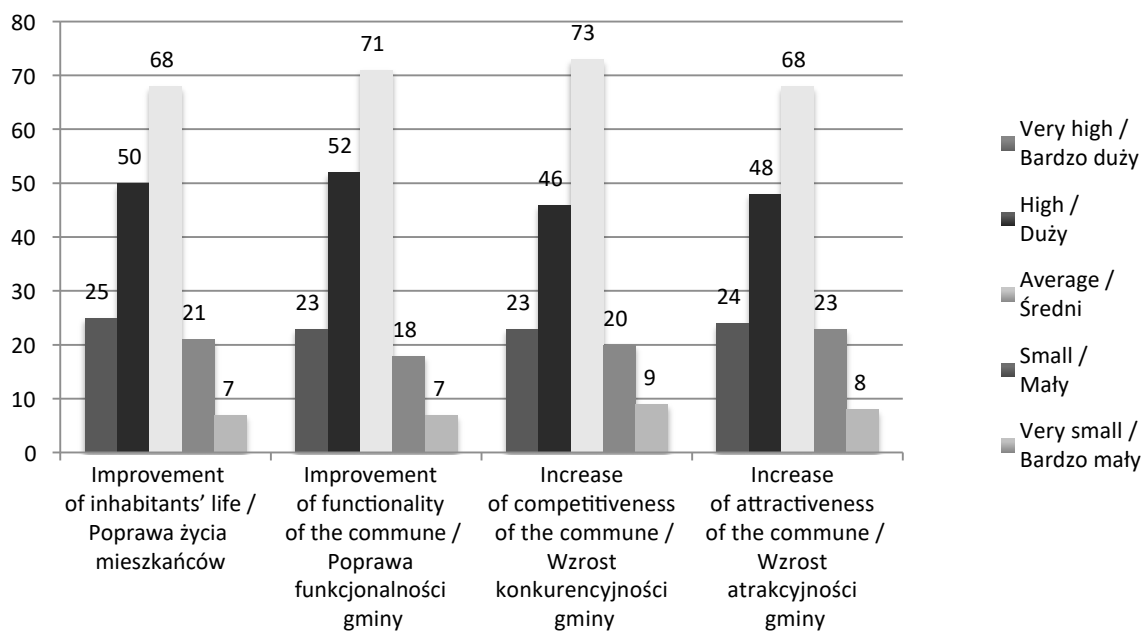

Figure 7. Assessment of the impact of EU funds on the improvement of living conditions, the functioning, competitiveness and attractiveness of the Włodawa town in 2014–2020
Source: Own research.

Rysunek 7. Ocena oddziaływania funduszy unijnych latach 2014-2020 na poprawę warunków życia, funkcjonowanie, konkurencyjność i atrakcyjność miasta Włodawa
Źródło: Badania własne.

Conclusions

The survey research has shown that the Włodawa town and the Włodawa commune make use of EU funds in the pursuit of local investments. Inhabitants of the Włodawa town and the Włodawa commune assess positively the use of EU funds in pursued projects that contribute to the improvement of inhabitants' life and the functioning of whole units. Investments in the revitalisation of historic cultural facilities (the quadruple, the library) and recreation facilities (the swimming pool, the promenade, lighting) were assessed positively. The respondents appreciated also the improvement of the transport infrastructure, repairs and construction of roads and bike paths and public buildings and facilities. They also indicated the further need to invest in health care, education, culture, tourism and recreation facilities and in the improvement of the basic town infrastructure. In particular, the town needs investments in the expansion of industrial and service plants providing jobs and in facilities giving attractive leisure possibilities to young people and adults. It is necessary to expand the base of social facilities, particularly for children and young people. In the rural commune, investments should support the development of the labour market, the construction of agrifood processing plants and tourism.

Wnioski

Badania wykazały, że miasto i gmina Włodawa korzystają z funduszy europejskich przy realizacji inwestycji lokalnych. Mieszkańcy miasta i gminy Włodawa pozytywnie oceniają wykorzystanie funduszy unijnych w realizowanych projektach, które przyczyniają się do poprawy życia mieszkańców i funkcjonowania całych jednostek. Pozytywnie oceniono inwestowanie w rewitalizację zabytkowych obiektów kultury (czworobok, biblioteka) i rekreacji (basen, promenada, oświetlenie). Doceniono także poprawę infrastruktury komunikacyjnej, remonty i budowę dróg i ścieżek rowerowych oraz budowli i obiektów użyteczności publicznej. Badani wskazali także na dalsze potrzeby inwestowania w objekty ochrony zdrowia, edukacji, kultury, turystyki i rekreacji oraz w usprawnianie podstawowej infrastruktury miejskiej. W mieście szczególnie potrzebne są inwestycje w rozbudowę zakładów przemysłowych i usługowych zapewniających miejsca pracy oraz w objekty umożliwiające spędzanie wolnego czasu przez młodzież i dorosłych. Niezbędna jest rozbudowa bazy socjalnej zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. W gminie wiejskiej inwestowanie powinno wspierać rozwój rynku pracy, budowę zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego oraz turystykę.

Literatura

1. Adamowicz, M., Zwolińska-Ligaj M., (2021). *Lokalne strategie innowacji jako instrument kreowania innowacyjności i wspierania rozwoju*. Monografie i rozprawy nr 11. Biała Podlaska: Wyd. Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.
2. Banaszak, B., (2012). *Porównawcze prawo konstytucyjne współczesnych państw demokratycznych*. Warszawa: Wyd. Wolters Kluwer.
3. Brdulak, J., (2005). *Rozwój elementów infrastruktury życia społeczno-gospodarczego*. Warszawa: Wyd. Szkoła Główna Handlowa.
4. Czempas, J., (1999). *Przestrzenne zróżnicowanie skłonności do inwestowania i potencjału inwestycyjnego gmin województwa katowickiego w latach 1992-1998*, w: *Finanse, ryzyko i ekologia w procesach inwestycyjnych*, red. H. Henzel, Akademia Ekonomiczna w Katowicach: Wyd. Naukowe Śląsk.
5. Denczew, S., (2005). Systemowe ujęcie sektorów inżynierskich gospodarki komunalnej. *Przegląd Komunalny*, 1.
6. Dziworska, K., (1995). Podstawy zarządzania inwestycjami gmin. *Finanse Komunalne*, 6.
7. *Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (2022)*.
8. Graczyk, M., *Zarządzanie inwestycjami komunalnymi* (2008). Bydgoszcz-Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza „Branta”.
9. Grupa Doradcza Euro-Direct (2008). *Strategia Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015*. Włodawa: Biuletyn Informacji Publicznej.
10. Marcinek, K., (2001). *Ryzyko projektów inwestycyjnych*. Katowice: Wyd. AE.
11. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 sierpnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Dz.U. 2021 poz. 1672.
12. Pojęcia stosowane w statystyce publicznej. Główny Urząd Statystyczny. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/> (Accessed: 26.09.2021)
13. *Strategia Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015 (2008)*. Włodawa: Grupa Doradcza Euro-Direct, s. 90-91.
14. Trojanek, M., *Oddziaływanie władzy lokalnej na efektywność przedsięwzięć inwestycyjnych* (1994). Poznań: Wyd. Akademii Ekonomicznej.
15. *Samorząd terytorialny w Polsce* (2021).
16. Stolarczyk, K., (2022). *Fundusze Unii Europejskiej jako źródło finansowania inwestycji lokalnych na przykładzie miasta i gminy Włodawa*. Biała Podlaska: ABNS im Jana Pawła II.
17. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95.
18. *Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw*. Dz.U. 2001 nr 45 poz. 497.
19. *Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta*. Dz.U. 2002 nr 113 poz. 984.
20. Wróblewski, M., (2018). *Strategia Rozwoju Gminy Włodawa na lata 2018-2026*. Kraśnik: Wyd. Kraśnik2018.
21. Zimny, A., (2008). *Uwarunkowania efektywności inwestycji gminnych w sferze infrastruktury technicznej*. Konin: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>) allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.